

สอนงานผ่านบล็อก : 1. จงรักษาความมุ่งมั่น

“การรักษาความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และความรู้สึกที่ดีๆ ต่ออาชีพนักส่งเสริมการเกษตรให้คงอยู่ในตัวเราตลอดไป”

เมื่อวันที่ 16 ก.พ. ที่ผ่านมา มีนักส่งเสริมการเกษตรมีบรรจุใหม่ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร 4 คน เป็นตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับ ปฏิบัติการ (ซี 3 เดิม) นักส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ นี้ นับว่าโชคดีหน่อย เพราะว่าท่านเกษตรจังหวัดเล็งว่าทางกรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายให้มีการฝึกงาน-สอนงานก่อนที่สำนักงานเกษตรจังหวัด 35 วันทำการ และลงไปฝึกงานในพื้นที่(สำนักงานเกษตรอำเภอที่บรรจุ) อีก 10 วันทำการ ก่อนที่จะกลับไปเติมเต็มในภาพรวมที่กรมส่งเสริมการเกษตรอีกระยะหนึ่ง

การสอนงานนั้น ผมและทีมงานก็มีประสบการณ์บ้างนิดหน่อย เพราะเราได้ลงใช้เครื่องมือนี้มาตั้งแต่ปี 2548 พอจะมีประสบการณ์บ้างเล็กน้อย แต่การสอนงานนั้นมีตัวแปรมากมาย ซึ่งคงจะไม่ขอนำมาบันทึก หากท่านใดสนใจ ก็สามารถเข้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านบล็อกนี้ได้ หรือเป็นการส่วนตัว เพราะบางประเด็นนั้นเกินกว่าที่เราจะควบคุมได้

เมื่อวานผมได้มีโอกาสคุยกับน้องๆ 2 คน ที่มาช่วยผมออกแบบและสรุปข้อมูลจากแบบสอบถามในการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัด ที่เรากำลังศึกษาและเก็บข้อมูลกันอยู่ ผมได้ถามและบอกน้องๆ เขาไปในประเด็นหนึ่งที่ผมคิดว่าสำคัญต่ออาชีพนักส่งเสริมการเกษตรเป็นเรื่องแรกก็คือ.....

"การรักษาความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และความรู้สึกที่ดีๆ ต่ออาชีพนักส่งเสริมการเกษตรให้คงอยู่ในตัวเราตลอดไป..."

คงจะไม่มีใครปฏิเสธว่าวันที่เราสอบบรรจุ หรือสอบทำงานได้นั้น ช่างเป็นความรู้สึกที่แสนจะพิเศษที่สุด เป็นความรู้สึกที่ดี และภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นความรู้สึกที่ดีๆ ต่ออาชีพใหม่ โดยเฉพาะน้องๆ ที่มาทำงานเป็นนักส่งเสริมการเกษตรนั้น ขอให้รักษาความมุ่งมั่น ความรู้สึกที่ดีๆ และความตั้งใจที่จะทำงานในอาชีพนี้ ให้อยู่กับตัวเราให้นานที่สุด คือให้อยู่กับเราตลอดไป อย่าให้หุดหาย เพราะหากเราขาดความมุ่งมั่นและความรู้สึกที่ดีๆ จะส่งผลต่อพลังใจ พลังกาย ที่จะทำงานในอาชีพนี้

แม้วัน เวลา จะเปลี่ยนแปลงไป ประสบการณ์หรือสิ่งที่เราได้พบบอก จะมีมากขึ้น ได้รู้ได้เห็นสิ่งต่างๆ มากมาย แต่ตราบดีที่เรายังทำงานในอาชีพนักส่งเสริมการเกษตร เราต้องรักษาความมุ่งมั่น ความตั้งใจที่จะทำงาน และความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพนักส่งเสริมการเกษตรให้อยู่กับตัวเราตลอดไป

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุฑฐ สมป่าสัก 19 ก.พ. 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 2. เป็นแก้วมัทศรย์ที่เติมน้ำเท่าไรไม่มีวันเต็ม

“จงเป็นแก้วมัทศรย์ที่เติมน้ำเท่าไรก็ไม่มีวันเต็มให้ได้ครับ”

เมื่อวานได้เขียนประเด็นแรกไปแล้วที่บันทึก วันนี้ขอแลกเปลี่ยนอีกเรื่องหนึ่ง ที่อยากจะบอกกับน้องๆ นักส่งเสริมการเกษตร หรือน้องๆ ที่ทำงานในหน่วยงานอื่นที่เป็นการเริ่มต้นทำงานใหม่เหมือนกันก็คือ

เราต้อง " เป็นแก้วมัทศรย์ที่เติมน้ำเท่าไรก็ไม่มีวันเต็ม " ประเด็นนี้สำคัญมาก ไม่เฉพาะแต่คนที่ทำงานใหม่ๆ เหมือนน้องๆ หรือแม้แต่คนที่ทำงานมานาน บางคนนานจนใกล้จะเกษียณ หรือบางคนแม้ปลดระวางไปแล้ว ก็มักจะพานพบเสมอๆ

เพราะเมื่อไรก็ตาม เมื่อเราเป็นแก้วที่มีน้ำเต็ม ก็เหมือนกันคนที่

- ยึดติดอยู่กับความรู้เดิม-ประสบการณ์เดิมของตนเองมากเกินไป
- เชื้อมั่นในความสามารถของเองสูงมากเกินไป (เข้าว่ามากเกินไปนะครับ)
- คิดว่าตัวเรานั้นเก่งแล้วไม่มีใครเทียมทาน
- ไม่ยอมรับหรือไม่ฟังความคิดเห็นของคนอื่น ที่ต่างจากความคิดเห็นของเรา
- ไม่รับรู้โลกรอบตัวที่ปรับและเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาไม่เคยหยุดนิ่ง

เราก็จะขาดโอกาสที่จะได้รับสิ่งดีที่จะผ่านเข้ามาในวงจรชีวิตของเรา ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเรียนรู้เรื่องราวดีๆ โอกาสที่จะได้ต่อยอดความรู้ของเรา และอะไรอีกมากมายที่เราจะหมดโอกาส แม้แต่การพัฒนาตนเอง เพราะเราเป็นน้ำที่เต็มแก้วเสียแล้ว รับหรือเติมอะไรอีกไม่ได้ สิ่งต่างๆ ก็มีแต่จะล้นออกมานอกแก้วไปเสียหมด

น้องๆ นักส่งเสริมการเกษตร จงระลึกอยู่เสมอนะครับว่า การสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับชีวิตหรือการเรียนรู้ของคนเรานั้น สามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกขณะ และตลอดไป เพียงแต่ขอให้เราเปิดใจยอมรับ และเปิดรับเพื่อที่จะรับรู้ แล้วนำสิ่งดีๆ ที่พานพบเหล่านั้น มาปรับปรุงและพัฒนาตัวของเราเอง เพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรอันเป็นอาชีพที่รักของเรา ส่งผลให้เรามีขีดความสามารถที่จะทำงานได้ในทุกสภาวะ และทุกสถานการณ์ แม้ว่าโลกรอบตัวเราจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ก็ไม่ให้เป็นข้อจำกัดในการทำงานของพวกเขา

" จงเป็นแก้วมัทศรย์ ที่เติมน้ำเท่าไรก็ไม่มีวันเต็มให้ได้ครับ"

บันทึกมาเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครับ

วิรุทธ สมป่าสัก 20 ก.พ. 52

สอนงานผ่านบล็อก : 3. เสมอต้นเสมอปลาย

“จงเป็นคนดีๆ ให้คงเส้นคงวา ดีตั้งแต่บัดนี้และตลอดไป และหากจะเปลี่ยนแปลงไป ก็ขอให้เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ดีขึ้นกว่าเดิมนะครับ”

เรามักจะได้ยินคนพูดกันเสมอๆ ว่า คนนั้น คนนี้เปลี่ยนไปไม่เหมือนเมื่อก่อน (เปลี่ยนไปในทางลบ) ฟังแล้วรู้สึกอย่างไรบ้างครับ ผมว่า(ยังไม่ใช้ข้อสรุปหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องเสมอไปนะครับ) เป็นเรื่องธรรมดาเนอะครับ ที่คนเราต้องมีการเปลี่ยนแปลงกันไปบ้าง เช่น อ้วนขึ้น ผอมลง หล่อมากกว่าเดิม หรือสวยมาก-น้อยลงกว่าเดิม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงในประเด็นที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นเรื่องของธรรมชาติ มันเป็นของมันเช่นนั้นเอง และคงจะไม่ใช้ความหมายที่ต้องการจะสื่อในบันทึกนี้

แต่สำหรับบันทึกนี้การเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายนั้น เป็นเรื่องความเสมอต้นเสมอปลายในสิ่งที่คิดและลงมือกระทำครับ สิ่งที่คุณคิดหรือลงมือกระทำนั้นต้องไม่เปลี่ยนไปในทางลบ หรือแย่ไปกว่าเดิม

อธิบายเพิ่มเติมว่าสิ่งที่เปลี่ยนนั้นต้องไม่เปลี่ยนในทางลบ ในความรู้สึกนึกคิดของคนรอบข้างนะครับ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เช่น ความขยันทำงานลดลง ไม่ค่อยลงพื้นที่ ทำงานแยกว่าเมื่อก่อน ไม่ค่อยรับผิดชอบงานเหมือนเมื่อก่อน ทำตัวไม่เหมาะสมแย่ง เหล่านี้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แม้แต่ตัวเราในปัจจุบันก็คงจะไม่อยากให้เกิดขึ้นใช่ไหมละครับ

ดังนั้น เมื่อเรามาทำงานเป็นนักส่งเสริมการเกษตร และมีความมุ่งมั่นตั้งใจ เหมือนกับที่ผมเขียนไว้ในตอนที่ 1 แล้ว จากวันนี้เป็นต้นไป....สู่อาคต หรือจนกว่าเราจะเลิกอาชีพนี้ ขอให้พี่น้องๆ นักส่งเสริมการเกษตร จงเป็นคนทำแต่สิ่งดีๆ และมีประโยชน์กับชาวบ้านให้เสมอต้นเสมอปลายนะครับ ไม่ว่าจะ

- ความอ่อนน้อมถ่อมตน
- ความขยันในการทำงาน
- การเอาใจใส่ในงาน
- กระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จ
- รับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- การสนใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอๆ
- ฯลฯ

จงเป็นคนดีๆ ให้คงเส้นคงวา ดีตั้งแต่บัดนี้และตลอดไป และหากจะเปลี่ยนแปลงไป ก็ขอให้เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ดีขึ้นกว่าเดิมนะครับ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก

สอนงานผ่านบล็อก : 4. พัฒนาทักษะการฟัง

“ให้ฟัง...มากกว่าพูด”

เคยได้ยินเขาพูดกันว่า ร่างกายของคนเรานั้น เขาสร้างให้มีสองหู แต่มี 1 ปาก แสดงว่าเขาให้ฟัง... มากกว่าพูด อันนี้ไม่รู่ว่าจริงเท็จอย่างไร

ในฐานะที่เรากำลังเริ่มต้นในการทำงาน ซึ่งยังใหม่ทั้งงาน ผู้คน และสถานที่ การพัฒนาทักษะต่างๆ พร้อมกับการเริ่มต้นการทำงานนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ดีและน่าจะทำ ทักษะต่างๆ ในการทำงาน และแม้แต่ในชีวิตที่ต้องสัมพันธ์กับคนทุกๆ ไป การฟังนั้น เป็นเรื่องสำคัญมาก

"การฟัง" นั้นคิดว่าทุกคนทำได้อยู่แล้ว (ยกเว้นคนที่หูหนวก) แต่จะ "ฟังเป็น" หรือไม่นั้นไม่แน่ใจว่าเราทุกคนจะทำได้เท่ากันหรือไม่ เพราะการฟังนั้นมีหลายระดับ เท่าที่เคยได้รับรู้นั้นมีทั้ง

- ระดับแรก... ฟังแล้วได้ยินเสียงที่คนอื่นพูด ข้อนี้ทุกคนทำได้
- ระดับกลางๆ... ฟังแล้วเข้าใจในสิ่งที่คนพูดต้องการจะสื่อสาร และ
- ระดับที่ยาก..... ฟังแล้วเข้าใจถึงเจตนาของคนพูด อันนี้ต้องฟังอย่างตั้งใจจึงจะเข้าใจลึกไปถึงเจตนา

ผมเคยเขียนไว้บ้างแล้วเกี่ยวกับทักษะการฟัง ที่สองบันทึกต่อไปนี่ครับ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครับ

วิรุทธ สมป่าสัก

สอนงานผ่านบล็อก : 5 . คิดเชิงบวกและมองโลกในแง่ดี

“ต้องคิดเชิงบวก/มองโลกแง่ดี อย่างรู้เท่าทัน”

ในสถานการณ์การทำงานนั้น เราอาจได้พบเจอกับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งจะทั้งที่ถูกต้องใจ ไม่ถูกต้องใจ เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เป็นต้น ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อมาถึงตัวเราให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไปต่างๆ นานา ทั้งทางบวกหรือลบ

4

แต่สิ่งที่น่าสนใจส่งเสริมการเกษตร ควรจะฝึกและพัฒนาตนเองให้อยู่กับตัวเราตลอดเวลา นั่นก็คือ การคิดเชิงบวก การคิดเชิงบวกและมองโลกในแง่ดีๆ นั้น เราจะพอทราบกันมาบ้างแล้ว อ่านเจอในบันทึกของอาจารย์ หมอวิจารณ์ พาณิช เมื่อนานมาแล้วที่เขียนไว้ เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักส่งเสริมการเกษตรที่มาทำงานใหม่ จึงขอนำมาเสนอในบันทึกนี้อีกครั้งหนึ่ง

- การคิดเชิงบวกนำมาซึ่งความสร้างสรรค์ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์
- การคิดเชิงบวกสร้างความสัมพันธ์ / มิตรภาพ นำไปสู่ความเคารพซึ่งกันและกัน และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (mutual trust)
- การคิดเชิงบวกกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์รวมหมู่ กระตุ้นการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)
- ทักษะในการคิดเชิงบวกฝึกฝนได้ มีวิธีฝึกปฏิบัติ
- การคิดเชิงบวกต้องคู่กับการยอมรับและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย ไม่นับถูก-ผิด
- การคิดเชิงบวกต้องคู่กับการมองโลกแบบเคลื่อนไหวเป็นพลวัต เปลี่ยนแปลง ไม่หยุดนิ่ง มองว่าความผิดพลาดอาจเป็นขั้นตอนของการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การปูพื้นฐานของความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ที่จะตามมาในภายหลัง หากมีการขับเคลื่อนการเรียนรู้รวมหมู่จากการปฏิบัติอย่างเข้มข้นถึงขนาด
- การคิดเชิงบวกต้องคู่กับการคิดเชิงยุทธศาสตร์ มีการขับเคลื่อนทีมงานสู่เป้าหมายอย่างมีกลยุทธ์
- วัฏจักรที่ชัดเจนที่สุดของการคิดเชิงบวก ทำด้านบวก เคลื่อนจากด้านบวก คือการขับเคลื่อนด้วยความสำเร็จ ไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยปัญหา
- การคิดเชิงบวกต้องคู่กับการตั้งคำถาม หรือสงสัย ระวังไว้ว่าความคิด / ความเชื่อเช่นนั้นจะถูกต้องสมบูรณ์จริงหรือไม่ สำหรับนำไปพิสูจน์โดยการทดลองปฏิบัติ
- การเห็นคุณค่า ศักยภาพ ความสามารถของเพื่อนร่วมงาน เป็นการคิดเชิงบวก
- แม้จะมีปัญหามาก แต่ก็เห็นความสำเร็จเล็กๆ ที่มีอยู่ เกิดจากความคิดเชิงบวก
- เริ่มต้นด้วยความสำเร็จที่มีอยู่ (แม้จะมีไม่มาก) เป็นการทำงานด้วยแนวคิดเชิงบวก

- เห็นคุณค่าของประสบการณ์ เป็นแนวคิดเชิงบวก
- คนที่คิดเชิงบวก ๕๐% (คิดเชิงลบ ๑๐%) เป็นคนมีเสน่ห์ มีความสดชื่น จิตใจดี น่าคบ
- คนที่คิดเชิงบวกคือคนที่มองโลกในแง่ดี แต่ก็ต้องมองแง่ร้ายนิดหน่อยด้วย โลกเราไม่ได้มีแต่คนดี คนที่สร้างภาพว่าดีอย่างฉลาดแกมโกงก็มีอยู่
- ต้องคิดเชิงบวก/มองโลกแง่ดี อย่างรู้เท่าทัน

วิจารณ์ พานิช ๑๑ กพ. ๕๕ บนเครื่องบิน หาดใหญ่ - กรุงเทพฯปรับปรุง ๑๕ กพ. ๕๕

ที่มา <http://gotoknow.org/blog/thaikm/16179>

สอนงานผ่านบล็อก : 6 . อย่าเป็นคนคิดเล็กคิดน้อย

“ทางแก้ก็ต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนคิดเชิงบวกและมองโลกในแง่ดีให้มากๆ”

มีหลายท่านได้เขียนไว้แล้วเกี่ยวกับการคิดใหญ่ๆ ตัวอย่างดั่งบันทึกของ อ.หมอวิจารณ์ พานิช

แต่สิ่งที่ผมบันทึกเพื่อแลกเปลี่ยนมานี้ ก็เนื่องมาจากการทำงานครับ ประสบการณ์ตรงที่มักจะพบเสมอๆ ก็คือหลายคนมักจะเป็นคน "คิดเล็กคิดน้อย" คือสนใจ หรือใส่ใจแต่เรื่องปลีกย่อย เอามาเป็นประเด็นสำคัญ เรื่องที่เป็นประโยชน์และสำคัญมากกว่ากลับไม่สนใจ (เป็นคำเปรียบเปรยลักษณะของคนนะครับ)

ประเด็นนี้มักจะนำไปสู่ความขัดแย้งกันภายในองค์กร หรือแม้แต่กลุ่มบุคคลเสมอๆ เพราะว่าต่างเป็นคนคิดเล็กคิดน้อย หยุ่มหิม ย่อมส่งผลต่องานไม่ทางใดก็ทางหนึ่งจนได้

แต่ก็ใช่ว่ามีแต่นักส่งเสริมการเกษตรที่ทำงานใหม่ นะครับที่เราจะต้องตระหนัก และระแวงระวังความคิดของเราว่าอย่าให้เสียเวลากับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่ใช่ประเด็นเกี่ยวข้องกับงาน (แต่หากเป็นเรื่องงานแม้แต่เรื่องเล็กๆ ก็อย่ามองข้ามนะครับ) เรื่องไร้สาระ ก็ขอให้ผ่านไปอย่างเก็บเข้ามาให้รกรสมองน้อยๆ ของเราเป็นอันขาด

ทางแก้ก็ต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนคิดเชิงบวกและมองโลกในแง่ดีให้มากๆ เวลาเราทำงานจึงจะไม่เกิดความขัดแย้งในเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง จะทำให้เรากลายเป็นคนที่ไม่น่ารัก ไม่น่าคบหาหรือเสวนาด้วย เราจะกลายเป็นคนไม่มีเพื่อนที่ดีๆ ขาดโอกาสดีๆ ที่มาพร้อมกับความน่ารัก-น่าคบหา-น่าเชื่อถือ และเมื่อคิดแต่เรื่องไร้สาระแรกก็จะขาดพลังในการสร้างสรรค์งานที่ทำอยู่ได้

บันทึกมาเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครับ

วิรัช สมป่าสัก

การสอนงาน : 7. อย่าด่วนสรุป

“อย่าเพิ่งด่วนสรุปอะไรง่ายๆ นะครับ”

การด่วนสรุปนั้น หลายท่านน่าจะเคยมีประสบการณ์ตรงกันมาบ้างแล้วไม่มากก็น้อย อยู่ที่ว่าเราได้ด่วนสรุปไปแล้วมากครั้ง หรือน้อยครั้งมาแค่ไหน แต่สำหรับผมแล้วเคยมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการด่วนสรุปของตนเองมาแล้วหลายครั้ง ทั้งที่สรุปได้ตรงประเด็น แต่ส่วนใหญ่จะสรุปแต่ไม่ตรงกับความเป็นจริงเสียมากกว่าครับ ดังนั้นจึงอยากจะบันทึกเพื่อนำมาแบ่งปันกันผ่านบล็อก กับน้องๆ นักส่งเสริมการเกษตร และชาวบล็อกทั้งหลายที่ได้ผ่านแวะเข้ามาอ่าน

ส่วนประเด็นที่เรามักจะด่วนสรุปนั้นมักจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติในเรื่องต่างๆ เช่น

- การรีบด่วนสรุปถึงลักษณะนิสัยของคน ว่าคนที่เรากพบนั้นน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ บางครั้งหากสรุปไปในทางลบ ก็จะทำให้เกิดอคติอยู่ในใจ ซึ่งไม่ส่งผลดีแก่เราหรือคนอื่นเลย เพราะคนเรานั้นตัวชี้วัดความดีนั้นอยู่ที่จิตใจและการกระทำ(ภายใน) ที่ไม่อาจมองเห็นได้ทั้งหมด ไม่ใช่หน้าตาหรือการแต่งตัวซึ่งเป็นเพียงเปลือกนอก
- การด่วนสรุปถึงปัญหา หรือเหตุการณ์ที่เราได้พบบ้าง บางครั้งไม่ได้ลบ-บวก แบบที่เราด่วนสรุปหรือตัดสินไปแล้วในใจเสมอไป
- ทุกเรื่องที่จะต้องพบเจอรอไปก่อนอย่าเพิ่งด่วนสรุป

เพราะสิ่งที่เกิดขึ้น หรือแสดงผลตามมานั้น มักไม่เป็นไปตามที่เราคิด-คาดหวังเสมอไป ดังนั้นไม่ว่าจะพบเจอหรือต้องสรุปอะไร ก็อย่าเพิ่งด่วนสรุปนะครับ จนกว่าเหตุการณ์ หรือองค์ประกอบของสิ่งเหล่านั้น ได้ปรากฏจนครบถ้วนและชัดเจนแล้วเท่านั้น ใจเย็นลงนิด ซ้ำลงอีกหน่อย จะดีกว่าสรุปไปก่อนอย่างรวดเร็ว แต่ไม่ถูกต้องหรือผิดพลาด

ดังนั้นอย่าเพิ่งด่วนสรุปอะไรง่ายๆ นะครับ

บันทึกมาเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

วีรยุทธ สมป่าสัก 25 ก.พ. 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 8. อย่าตกหลุมพรางของความขัดแย้ง

“จงทำงานไปตามหน้าที่ และบทบาทของเราอย่างดีที่สุด”

ในการทำงานนั้นเป็นธรรมดาที่เราจะพบเห็นความขัดแย้งอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ อย่างความขัดแย้งทางความคิด ไปจนถึงความขัดแย้งที่ทะเลาะกันใหญ่โต

เราคงจะไปห้ามใครต่อใครไม่ให้มีความขัดแย้งกันได้ แต่ประเด็นที่ผมขอนำมาบันทึกนี้ น่าจะเป็นอุทาหรณ์ให้พวกเราที่ทำงานในพื้นที่ควรรับรู้ไว้บ้าง เผื่อจะได้ไม่เป็นคนที่ตกหลุมพรางของความขัดแย้งไปเสียเอง

ที่ว่าอย่าตกหลุมพรางนั้น หมายถึงเราอย่าได้เอาตัวของเราเองลงไปเป็นส่วนหนึ่ง หรือเลือกข้างหนึ่งข้างใดของความขัดแย้ง ขอให้เรียนรู้และมองความขัดแย้งอย่างรู้เท่าทัน และทำความเข้าใจกับมัน ว่าเหตุที่มาจากอะไร สถานการณ์และสิ่งที่แสดงออกเป็นอย่างไร และเราตัวเราเองควรทำอย่างไร

ความขัดแย้งที่ว่านั้น ทั้งความขัดแย้งที่มีอยู่ก่อนแล้วในองค์กร หรือหน่วยงานที่เราจะลงไปทำงานนั้น เป็นประเด็นแรก และประเด็นที่สองความขัดแย้งในพื้นที่ที่เราลงไปทำงาน

จุดแรกคงต้องทำใจไว้ก่อนว่าต้องมีหรืออาจจะไม่มีก็ได้ หากมีจะมากหรือน้อยอันนี้บอกไม่ได้ เพียงแต่เราอย่าตกหลุมพรางไปกับมัน จงพยายามเดินทางสายกลาง เรียนรู้และปรับตัว เพราะเราตั้งใจมาทำงานไม่ได้มาขัดแย้งกับใคร

ประเด็นที่สองคือความขัดแย้งในพื้นที่ ข้อนี้สำคัญมาก และสำคัญต่อผลการทำงานของเราด้วย เพราะในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้นำ นักบริหารในท้องถิ่น จะใช้ระบบการเลือกตั้ง ลงคะแนนในการเข้ามาทำงานในชุมชน-ท้องถิ่น ซึ่งคงไม่มีใครปฏิเสธว่ามันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ อำนาจและเงินทอง บางพื้นที่ผู้นำก็อยู่กันคนละทีม-คนละฝ่าย-คนละพวก การทำงานก็จะขัดแย้งกันให้เห็นบ่อยๆ นี่ก็อาจจะต้องพบเจอ

ขอเพียงเราอย่าตกหลุมพรางของความขัดแย้งเหล่านั้น เอียงข้างเลือกข้าง เลือกฝ่าย จงทำงานไปตามหน้าที่ และบทบาทของเราอย่างดีที่สุด จนสุดความสามารถ ทำงานได้กับทุกคน-ทุกฝ่าย เราก็จะสามารถเข้ากับทุกคนได้อย่างไม่มีปัญหา

บันทึกมาเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครับ

วิรุทธ สมป่าสัก 27 ก.พ. 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 9. ความอ่อนน้อมถ่อมตน
--

“แม้จะเริ่มทำตั้งแต่วันนี้ ไม่มีคำว่าสายเกินไปหรอกครับ”

ความอ่อนน้อมถ่อมตนนั้น นับว่าเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่เราจะต้องพึงมี และยึดเป็นหลักอยู่เสมอ ไม่ว่าจะในตอนที่เราเริ่มต้นเข้ามาทำงาน จนกระทั่งทำงานไปนานๆ หรือเปลี่ยนเป็นเป็นผู้บริหารใหญ่โตในองค์กรในอนาคต ความอ่อนน้อมถ่อมตนนี้ จะต้องยึดเป็นหลักเสมอ

ความอ่อนน้อม-ความถ่อมตน คงไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติม เพราะเราต่างก็เข้าใจกันดีอยู่แล้ว และหากเราเป็นคนอ่อนน้อม-เป็นคนถ่อมตัว เราก็ย่อมจะเป็นที่รักของทุกๆ คน ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน เกษตรกรที่เราทำงานด้วย รวมไปถึงทุกๆ คนรอบข้าง คงไม่มีใครคนใดหรอกที่จะชอบคนที่ไม่มีสัมมาคารวะเหยื่อหยิ่ง และโอ้อวดตัวเองว่าเก่งกว่าคนอื่น

ดังนั้น เราพึงระลึกอยู่เสมอ และหมั่นพัฒนา-ฝึกฝนให้ตัวเองเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเสียตั้งแต่วันนี้ หากคิดว่าเราทำได้ดีแล้ว เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่แล้ว ก็ถือว่าเราโชคดีที่มีทุนเดิมอยู่ในตัวสูง แต่ก็อย่าลืมรักษาไว้ให้นาน ๆ นะครับ

การฝึกตัวเองให้เป็นคนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน แม้จะเริ่มทำตั้งแต่วันนี้ ไม่มีคำว่าสายเกินไปหรอกครับ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วีรยุทธ สมป่าสัก 1 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 10. ทุกคนคือครูของเรา

“งานส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่ต้องทำกับ”คน” ที่นักส่งเสริมต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์”

ความรู้ในตำราที่เราได้ร่ำเรียนมาก่อนหน้านี้ เป็นพื้นฐานสำคัญในการนำมาทำงานเพื่อส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านพืชกรรม ทางด้านการเลี้ยงสัตว์ ดินและปุ๋ย การอารักขาพืช การตลาด และด้านอื่นๆ แล้วแต่หลักสูตรที่แต่ละคนได้ร่ำเรียนมา

แต่ในการทำงานในพื้นที่นั้น ยังมีความรู้และทักษะต่างๆ อีกมากที่เราจะต้องเรียนรู้หรือศึกษาเพิ่มเติม ควบคู่ไปกับการทำงานในสถานการณ์จริง ที่บางครั้งก็ไม่มีในตำราหรือว่ามีก็อาจไม่เหมือนกับที่ตำราหรือหลักการที่เขียนไว้ เรียกว่าพลิกตำราไม่เจอเลยก็ได้

เมื่อก้าวเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร สิ่งที่เราจะต้องระลึกอยู่เสมอก็คือ **“ทุกคนคือครูของเรา”** อย่าคิดว่าเรารู้มากกว่าชาวบ้าน หรือเรารู้มากกว่าเพื่อนร่วมงานที่บางคนอาจไม่ได้ร่ำเรียนมาเหมือนเรา แต่เขาเหล่านั้นย่อมมีความรู้และหลักปฏิบัติที่เกิดจากการทำงานที่เราเรียกกันว่า **“ประสบการณ์”** ในแต่ละคนอยู่ไม่น้อย ที่เราเสียอีกที่จะต้องเรียนรู้จากเขาเหล่านั้น

และอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ความรู้ที่ใช้ในการทำงานส่งเสริมในพื้นที่นั้น ไม่ได้ขีดกรอบอยู่แต่หลักวิชาที่เราได้เรียนมาจากสถาบันเท่านั้น ยังมีความรู้และทักษะอีกมากมายที่เราจะต้องศึกษาและฝึกทักษะเพิ่มเติม สรุปว่าเราต้องใช้ความรู้ในหลายๆ ศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานนั่นเอง เพราะงานส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่ต้องทำกับ”คน” ที่นักส่งเสริมต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์

ดังนั้น จงเปิดใจรับ และเปิดใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมจากทุกๆ คน ในทุกๆ เรื่อง แม้เรื่องเล็กๆ ก็อย่ามองข้าม และไม่ว่าจะใคร เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน เกษตรกร ผู้นำชุมชน เป็นต้น เพราะทุกคนล้วนเป็นครูของเราได้ทั้งนั้น

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วิรุทธิ์ สมป่าสัก 2 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 11. อ่าน ๆๆ

“การอ่านหนังสือนั้น เป็นทางลัดในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทางหนึ่ง”

จากข้อมูลที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อต่างๆ พบว่าคนไทยอ่านหนังสือกันน้อยมาก สรุปรายๆ ก็คือคนไทยไม่ชอบการอ่านหนังสือ (จะชอบพูดชอบคุยเสียมากกว่าหรือเปล่าอันนี้ไม่อาจทราบได้) เป็นข้อมูลในภาพรวมนะครับ คนที่ชอบอ่านหนังสือเป็นชีวิตจิตใจก็คงจะมีเยอะ แต่ก็คงไม่เยอะพอที่จะทำให้สถิติของการอ่านหนังสือในภาพรวมของประเทศสูงเพิ่มขึ้น

การอ่านหนังสือนั้น เป็นทางลัดในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทางหนึ่ง ที่คนทำงานน่าจะนำมาถือปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร คงไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติมถึงประโยชน์ของการอ่านเพราะทุกคนล้วนทราบกันอยู่แล้ว แต่การปฏิบัติต่างหากที่ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยได้ทำกัน

การทำงานเป็นนักส่งเสริมการเกษตร หรืองานใดๆ ก็ตาม หลังจากที่เรารับจบจากสถาบันของเรา เราก็จะมีความรู้ติดตัวมาในระดับหนึ่ง หากว่าเราหยุดที่ศึกษา-เรียนรู้เพิ่มเติม (ไม่ว่าจากการดู การฟัง การปฏิบัติรวมไปถึงการอ่าน ฯลฯ) เมื่อเวลาผ่านไปความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นมาทุกๆ วัน เราก็จะตามไม่ทัน ความรู้ที่มีก็ไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการทำงาน

นอกเหนือจากการอ่านแล้ว หนังสือหรือเรื่องที่เราอ่านก็มีความสำคัญ ควรเลือกอ่านที่เกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงมาสู่งาน-กิจกรรมที่ทำให้เราพัฒนาตนเองทั้งในทางความคิด ยกระดับ ความรู้ความสามารถของเราไปในทางที่ดีขึ้น (ไม่ว่าจะทางกายหรือทางจิตใจ) ซึ่งมีอยู่แล้วมากมาย ทั้งในห้องสมุดต่างๆ ในหน่วยงาน ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 3 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 12. คนต้นแบบ

ในการทำงานของผมนั้น ผมจะมีคนต้นแบบอยู่ในใจเสมอ และมีทีละหลายๆ คน คนต้นแบบก็คือคนที่ผมคิดว่าน่าจะเป็นแบบอย่างแก่เราได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง(ในทางที่ดี) และผมก็จะพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับความสามารถของผม ไปตามเส้นทาง-รอยของคนต้นแบบนั้นๆ แม้ไม่ได้มากเท่าเขาก็ขอเพียงเดินตามรอยได้บ้าง นิดหน่อยก็ยิ่งดี

ที่ว่ามีครั้งละหลายๆ คน ก็มีเหตุผลว่าในการทำงานทั้งในที่ทำงานและในสนามนั้น เราต้องใช้หลากหลายความรู้ หลากหลายศาสตร์เพื่อที่จะประยุกต์หลอมรวมเป็นแนวทางและวิธีการทำงานของเราให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนคนต้นแบบนั้นก็เพิ่มเติม และบางครั้งก็ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และความรู้-ความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการทำงาน ที่ไม่เคยหยุดนิ่ง

คนต้นแบบจะเป็นใคร อาชีพใด มีความรู้ความสามารถในด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับการต้องการที่จะเรียนรู้ของเรา ก่อนเป็นเบื้องต้น อาจจะเป็นคนที่อยู่ในที่ทำงานเดียวกัน อาชีพเดียวกัน หรือต่างสาขาอาชีพขึ้นอยู่กับเราจะพิจารณาถึงความเหมาะสม

ส่วนวิธีการในการเรียนรู้จากคนต้นแบบของเราก็คือการติดตามผลงานของท่านเหล่านั้น ทั้งจากการพูด การกระทำ(ผลงาน) และงานเขียนต่างๆ หรือหากอยู่ในที่ทำงานเดียวกัน เราอาจขอให้เขาช่วยเป็นที่ปรึกษาช่วยสอนงานให้เราก็ยิ่งดี ซึ่งทำให้เราได้เรียนรู้และซึมซับสิ่งดีๆ เมื่อเวลาผ่านไปเราจะพบว่าตัวเองมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ดีกว่าเดิมๆ) เพราะการมีตัวแบบส่งผลให้เราเกิดความสนใจ และกระตุ้นให้มีความต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

การมีคนต้นแบบ เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผมที่อยากนำมาบันทึกเพื่อแลกเปลี่ยน ส่วนนักส่งเสริมการเกษตรที่มาทำงานใหม่ หรือท่านที่ได้มีโอกาสแวะเข้ามาอ่าน จะเห็นด้วยแล้วลองนำไปคิด-ทำต่อ หรือไม่เห็นด้วย ก็ไม่ใช่ปัญหาอะไรนะครับ

บันทึกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครับ
 วีรยุทธ สมป่าสัก 4 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 13. ยุทธศาสตร์ต่อยอด

“เพราะจะทำให้เราทำงานได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้น ชาวบ้าน-เกษตรกรก็จะได้รับการพัฒนาและสนับสนุนได้อย่างต่อเนื่อง”

การทำงานในพื้นที่และชุมชนนั้น ไม่ว่าจะทำงานพัฒนาในด้านใดก็ตาม ก่อนอื่นเราต้องเข้าใจก่อนว่า ปัจจุบันเราคงจะไม่ใช่คนแรกๆ ที่เข้าไปทำงานในพื้นที่หรือในชุมชน หรือเป็นหน่วยงานแรกที่เข้าไปทำงานกับชุมชน ดังนั้นในการทำงานจึงไม่ใช่การไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่เสียทั้งหมด คงมีหลายกิจกรรมที่คนก่อนหน้า/หน่วยงานก่อนหน้าได้ลงมือปฏิบัติพัฒนาให้ล่วงหน้าแล้วบ้างไม่มากก็น้อย

ดังนั้นก่อนที่เราจะทำงาน เราก็จะต้องเรียนรู้งานเดิม/กิจกรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อใช้เป็นฐานในการทำงานแบบต่อยอด โดยสิ่งใดที่มีการปฏิบัติเดิม หรือว่าคืออยู่แล้วก็เข้าไปต่อยอด-เสริมต่อ เพื่อให้การทำงานมีความต่อเนื่องนั่นเอง

แนวทางการทำงานแบบต่อยอดที่จะให้ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เราจะต้องตระหนักและลงมือทำนั้นก็คือการเรียนรู้ ศึกษาข้อมูลการทำงานเดิมเท่าที่พอที่จะหาได้ ทั้งจากแหล่งข้อมูลคือคนทำงานในพื้นที่เดิม ข้อมูลขององค์กรได้รวบรวมจัดเก็บไว้ จากข้อมูลบุคคลทั้งในหน่วยงาน(เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ) และทั้งในชุมชน/ในพื้นที่ ที่เราจะต้องเข้าไปทำงานด้วย ซึ่งก็คือชาวบ้านและเกษตรกร

การใช้ยุทธศาสตร์การต่อยอด เป็นแนวทางที่จะทำให้เราทำงานได้ง่าย และมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง สูงกว่าการที่ลงพื้นที่แบบไม่รู้อะไรเลย เหมือนกับการเดินเข้าไปในที่มืดแต่ไม่มีแสงไฟส่องทาง บ่อยครั้งที่เคยได้ยินชาวบ้าน – เกษตรกรเล่าให้ฟังว่า พอเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ที่มาประจำในพื้นที่ งานก็สะดุดหยุดลง ไม่มีภาระงานของของคนก่อน หรือบางครั้งก็ได้ยินชาวบ้านเล่าว่าคนมาใหม่ทำงานได้ไม่ดีเท่าคนเก่า ไม่ค่อยสนใจงานเดิมที่ทำได้อยู่แล้ว เป็นต้น (ทั้งๆ ที่ความจริง คนใหม่และคนเก่าก็ทำงานได้ดีไม่แตกต่างกัน)

ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตร หรือนักพัฒนา เมื่อจะเข้าไปทำงานในพื้นที่-ชุมชน จงอย่ามองข้ามแนวคิด-แนวทางการทำงานโดยใช้แนวทางต่อยอด-ยุทธศาสตร์ต่อยอด จากของเดิมที่มีอยู่แล้ว เพราะจะทำให้เราทำงานได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้น ชาวบ้าน-เกษตรกรก็จะได้รับการพัฒนาและสนับสนุนได้อย่างต่อเนื่อง เราจะได้ชื่อว่าเป็นคนที่ทำงานเป็น

ส่วนงานใหม่/แนวคิดดีๆ - แนวทางใหม่ๆ บางครั้งก็สามารถนำประยุกต์และใช้ยุทธศาสตร์การต่อยอดได้เช่นกัน เพราะไม่จำเป็นที่เราจะต้องเริ่มต้นนับหนึ่งเสมอไป

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 5 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 14. พร้อมเสมอในการนำเสนอผลการทำงาน

“ต้องมีข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัยอยู่เสมอ”

บันทึกการสอนงานเรื่องนี้ ได้บทเรียนจากสถานการณ์จริงในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดในช่วงบ่ายของวานนี้ (5 มีนาคม 2552) เมื่อรองผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร ท่านเฉลิมชัย เฟื่องคอน มาพบปะและให้แนวทางในการทำงานแก่นักส่งเสริมการเกษตร ท่านได้เชิญเกษตรตำบล (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล) หลายคน รวมไปถึงเกษตรอำเภอบางอำเภอให้มาเล่าการทำงาน และตอบคำถามต่อที่สัมมนา

ประเด็นที่ถามก็เกี่ยวข้องกับงานที่ทำอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยให้เกษตรตำบล-เกษตรอำเภอออกมาเล่าถึงการทำงานและผลงาน โดยออกไปตอบคำถามกันแบบสดๆ ไม่มีการเตรียมตัว หรือรู้ตัวกันล่วงหน้าดังนี้

- ให้เกษตรตำบลสักงาม อำเภอคลองลาน ลองออกมาเล่าให้ฟังหน่อยว่างานที่ทำมีอะไรบ้าง การประชาสัมพันธ์การจัดตั้งโรงแปรรูปไม้ของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ไปถึงไหน อยู่ในตำบลสักงามทราบหรือเปล่า
- ถามเรื่องโครงการปลูกยางพาราที่ตำบลไตรตรังษ์ ให้เกษตรตำบลไตรตรังษ์เล่าให้ฟังหน่อยว่า การปลูกยางพาราของตำบลมีความเป็นมาอย่างไร และโครงการปลูกยางพาราของตำบลได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว
- ถามเกษตรตำบลอ่างทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร ว่าแปลงปลูกปาล์มน้ำมันนั้นตอนนี้เป็นอย่างไร รู้จักเจ้าของแปลงไหมเพราะตอนนี้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ (ศูนย์ปราชญ์)
- เชิญเกษตรอำเภอคลองลานมาเล่าให้ฟังหน่อยว่างานวิสาหกิจชุมชน อำเภอได้ทำอะไรไปบ้าง จะสนับสนุนเขาอย่างไร

นี่เป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น ที่นำมาบันทึกไว้ก็เพื่อที่จะสื่อให้เห็นว่า การทำงานในบทบาทของนักส่งเสริม นักพัฒนาฯ ในปัจจุบันเราจะต้องพร้อมเสมอที่จะนำเสนอผลงาน-ข้อมูลกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ การที่จะพร้อมนำเสนอเราก็จะต้องทำงานคิดพื้นที่ และต้องมีข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัยอยู่เสมอ

เราต้องพร้อมเสมอที่จะแลกเปลี่ยน นำเสนอ ได้ในทุกๆ สถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมเอกสาร สรุปรายงาน มีภาพถ่ายและหลักฐานอื่นๆ ประกอบด้วย หรืออย่างน้อยก็สามารถนำเสนอด้วยปากเปล่าได้อย่าง ครบถ้วน อย่างรวดเร็ว ก็ยังดี

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 วิรุทธ สมป่าสัก 6 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 15. จงภาคภูมิใจที่ได้รับใช้เกษตรกร

“เราควรที่จะให้บริการเขาด้วยความเต็มใจ และช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ”

ทุกครั้งที่เกษตรกรมาติดต่อราชการ ทั้งมาเพื่อสอบถามรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตร หรือไม่ก็มาติดต่อเพื่อขอรับคำแนะนำกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ผมจะวางงานทุกอย่างไว้ และคอยให้บริการแก่เกษตรกรที่มาติดต่อนั้นเป็นอย่างดี และด้วยความเต็มใจเสมอ ไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานที่เราดูแลโดยตรงหรือไม่ และหากเป็นงานที่เพื่อนร่วมงานท่านอื่นรับผิดชอบ ผมก็จะประสานงานและส่งต่อจนถึงมือผู้ให้บริการทุกครั้งไป

การได้มาทำงานกับชาวบ้าน-เกษตรกรนั้น ซึ่งเป็นคนส่วนมากของบ้านเรานั้น ถือว่าท่านเป็นคนที่มีโชคดีมาก ที่ได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือ ให้บริการกับเขาเหล่านั้น เพราะในสังคมบ้านเราอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพของคนที่ยากจนไม่ค่อยดีนัก ทั้งงานก็หนักและเหนื่อย แต่นั่นก็ไม่ใช่ว่าเหตุผลที่เราจะตั้งแง่รังเกียจ ในทางตรงกันข้าม เราควรที่จะให้บริการเขาด้วยความเต็มใจ และช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ

ขอให้ท่านตระหนักไว้เสมอว่า เมื่อเกษตรกรมาติดต่อขอรับคำแนะนำ และรับบริการที่เกี่ยวกับอาชีพการเกษตรจากเรา แสดงว่าเขาเหล่านั้นมีความเดือดร้อน และหวังมาจากบ้านว่าจะมาพึ่งพา/รับบริการจากเรา เราจงตั้งใจและภาคภูมิใจเพราะเป็นอาชีพหลักและหน้าที่ของเรา

ดังนั้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าเราควรจะมีจิตใจ ภาคภูมิใจที่ได้ให้บริการ/ได้ช่วยเหลือ-ให้คำแนะนำแก่ชาวบ้าน-เกษตรกร แม้ว่าบางครั้งเราอาจจะไม่สามารถให้บริการได้อย่างสมบูรณ์ มีบางอย่างที่ต้องรอ หรือเราไม่สามารถให้บริการได้ทันทีในขณะนั้นได้ เช่น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่อยู่ ยังไม่ถึงกำหนดเวลาฯ เป็นต้น ก็ขอให้เราได้ขอจดชื่อและที่อยู่/เบอร์ติดต่อกลับไว้ เพื่อให้คนรับผิดชอบได้ติดต่อกลับ หรือเราอาจจะหาเวลาว่างลงไปเยี่ยมเยียนในโอกาสต่อไป อย่าตอบปฏิเสธไปแบบไม่สนใจใยดี และปล่อยให้ชาวบ้าน-เกษตรกรที่มาติดต่อกลับบ้านไปแบบไม่ประทับใจ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 วิรุทธ สมป่าสัก 7 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 16. จงทำตัวให้เล็กแต่ใจใหญ่

ชื่อบันทึกอาจจะดูแปลกๆ แต่เป็นเรื่องที่อยากนำมาแลกเปลี่ยน เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญ และน่าจะมีในตัวคนที่ทำงานกับชุมชนเช่นนักส่งเสริมการเกษตร หรือนักพัฒนาทุกๆ ที่ทำงานกับชาวบ้าน-เกษตรกรทุกๆ คน

การทำตัวให้เล็กนั้น หมายถึงการที่เราเป็นข้าราชการ-เจ้าหน้าที่ ที่จะต้องทำงานเพื่อประโยชน์อันจะเกิดแก่ประชาชนนั้น เราจะต้องไม่ทำตัวให้อยู่เหนือกว่าชาวบ้าน-เกษตรกร จงทำตัวให้อยู่ง่าย เข้าคนง่าย มีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน-เกษตรกร ไม่ยกตนข่มท่าน พุดจาให้สุภาพ ให้ชาวบ้าน-เกษตรกรที่มาติดต่อ-รับบริการ ใ้รู้สึกอบอุ่นและสามารถพึ่งพาได้

ส่วนใจใหญ่นั้น คือภายในที่มีสำนึกต่อสาธารณะ เสียสละ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ / ต่อสังคมสูง มองประโยชน์ของชาวบ้าน-เกษตรกร สำคัญกว่าประโยชน์ส่วนของตนเอง

วันนี้ท่านอาจจะยังไม่เข้าใจ แต่ก็ขอให้เก็บไปคิดต่อ ไม่จำเป็นต้องยอมรับและถือยาพึงปฏิเสธ เพราะต่อเมื่อท่านเติบโต และมากประสบการณ์ ท่านจะเข้าใจเองว่า ยิ่งเรียนรู้มากขึ้นเท่าใด ก็จะเห็นตัวเองว่าเล็กลง ๆ แต่จะตรงกันข้ามกับการมีจิตสาธารณะที่นับวัน จะสูงขึ้นไปในทิศตรงกันข้าม

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วีรยุทธ สมป่าสัก 8 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 17. อย่าโตแต่ซี
--

“เขาหลงกันเพียงแต่เปลือกก็ข้างเขาเถอะ”

ไม่ได้มีเจตนาที่จะตำหนิติเตียนหรือกระทบกระทั่งบุคคลใดทั้งสิ้นนะครับ แต่เป็นคำพูดที่ผมได้ยินเมื่อประมาณ สิบปีที่แล้วจากข้าราชการผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ท่านเปรยๆ ว่า “เดี๋ยวนี้ข้าราชการโตแต่ซี” ทำให้ผมรู้สึกสะดุด และต้องถูกคิดทบทวนตนเองทุกๆ ครั้งเมื่อนึกถึงคำๆ นี้ แม้ว่าวันนี้เขาจะยกเลิกระบบซี เป็นระบบแท่งกันแล้วก็ตาม

ในสังคมการทำงานไม่ว่าจะส่วนใด คงไม่เว้นแม้แต่งานราชการ ที่จะต้องมีการแข่งขันเพื่อป็นขั้นสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานสูงๆ ก็เวลาให้พรแก่ข้าราชการไม่ว่าจะไปไหนก็ได้ยินเสมอว่า “ขอให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นใหญ่เป็นโต เป็น.....ไฉ่ๆ” แต่สิ่งที่มีมักจะพบเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวข้างต้น ก็คือมีคนจำนวนไม่น้อยที่ใช้ทางลัด ต้องการเจริญเติบโตอย่างค้ำววยพร โดยที่สมรรถนะหรือความสามารถไม่ได้สูงตามเหมาะสมกับตำแหน่ง ทั่งๆ ที่มีคนดีและคนเก่งกว่านี้มีมากมาย

หลายคนก็โทษคนแต่งตั้งบ้าง นักการเมืองบ้าง หรือหลายคนก็โทษคนวิ่งเต้น หรือสรุปฟันธงไปเลยว่าระบบมันไม่ดี ผมว่าเราอย่าไปคิดไปเปลืองเวลาของเราเลยครับ เขาหลงกันเพียงแต่เปลือกก็ข้างเขาเถอะ ควรหันมาพิจารณาตนเองน่าจะเกิดประโยชน์มากกว่า ปรับปรุง พัฒนาขีดความสามารถของเราให้สูงขึ้นเรื่อยๆ อย่าให้ตัวเราเป็นอย่างที่เขาว่าก็แล้วกันว่า “โตแต่ซี” คือมีงานดี มีรายได้ที่สูงขึ้น แต่ทำอะไรได้ไม่คุ้มกัน ความรู้ความสามารถสวนทางกัน

นักส่งเสริมการเกษตร นักพัฒนา หรือคนที่ต้องลงไปทำงานกับชาวบ้าน/เกษตรกรทุกๆ ท่าน จงอย่าให้เขาได้ตำหนิเราได้ในประเด็นนี้ เราต้องพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของเราเองอยู่เสมอ เพราะวันหนึ่งข้างหน้าเราจะต้องเติบโต และเมื่อวันนั้นมาถึงก็อย่าให้ใครมาดูถูกและตราหน้าได้นะครับว่าเป็นข้าราชการที่ “โตแต่ซี”

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 วิรุฑูท สมป่าสัก 10 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 18. อายุครุไม่รู้วิชา
--

“ ไม่มีใครที่ทำอะไรเป็น รู้ หรือว่าเก่งมาแต่กำเนิด ”

อย่างที่เขียนไว้แล้วว่า ความรู้ที่ใช้ในการทำงานในพื้นที่และชุมชนนั้น ส่วนหนึ่งก็สามารถนำความรู้ที่เราได้ร่ำเรียนมาใช้-ปรับใช้ได้เลย แต่ก็มาบางเรื่อง บางอย่าง บางสถานการณ์ ที่เรายังไม่มีความรู้ ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน บางทีก็เล่นเอามั่นใจได้เหมือนกัน เมื่อเราไม่รู้ ยังไม่มีประสบการณ์ สิ่งที่ยากจะแลกเปลี่ยนและแบ่งปันก็คือ

- อย่าอายที่จะสอบถามคนอื่น
- อย่าอายที่จะบอกคนอื่นว่าเราไม่รู้ในบางเรื่อง
- ไม่มีประโยชน์อันใดที่เราจะต้องไปปิดบังคนอื่นว่าเราไม่รู้ในเรื่องอะไร
- การแสร้งทำว่าตัวเองเป็นผู้รู้ ไม่เป็นประโยชน์ทั้งต่องานและต่อตัวเองแต่อย่างใด
- อย่ามัวรักษาหน้า หรือกลัวเสียหน้า หากจะต้องไปขอความรู้จากคนอื่น

เมื่อบางเรื่องเรายังไม่รู้ ไม่มีทักษะหรือประสบการณ์มาก่อน ไม่ต้องอายที่จะสอบถามจากเพื่อนๆ พี่ๆ ที่เขาทำงานและมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว จะทำให้เราได้ทางออก ได้วิธีปฏิบัติที่ง่าย ตรง และเหมาะสม

ดังนั้น ไม่ต้องกลัวว่าคนอื่นเขาจะรู้ว่าตัวเรานั้นไม่มีความรู้ในเรื่องอะไร ทำอะไรยังไม่เป็นบ้าง เพราะยังไงก็ไม่มีใครที่ทำอะไรเป็น รู้ หรือว่าเก่งมาแต่กำเนิด ในเมื่อเราเริ่มมาทำงานใหม่ๆ ก็ต้องค่อยๆ เรียนรู้ และสะสมประสบการณ์ในการทำงานไปเรื่อยๆ เรียนรู้โดยการสอบถามจากผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ ก็เป็นทางลัดในการเรียนรู้ทางหนึ่ง คำภาษิตโบราณที่ยังคงใช้ได้เสมอก็คือ "อายุครุไม่รู้วิชา" นะครับ

บันทึกมาเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครับ

วิรุทธ สมป่าสัก 11 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 19. งานส่งเสริมและพัฒนาไม่มีสูตรสำเร็จ
“วิธีการดำเนินการแก้ปัญหา นั้น จะไม่มีรูปแบบที่ตายตัว”

หลายครั้งที่เรามักจะเห็น โครงการต่างๆ ที่ได้แนวทำงานมาจากการศึกษาหรือนำรูปแบบมาจากที่อื่น ที่เคยทำสำเร็จมาแล้ว แต่เมื่อนำรูปแบบหรือแนวทางนั้นๆ มาปฏิบัติในต่างพื้นที่หรือต่างกลุ่มบุคคล กลับพบว่า บางครั้งโครงการ-กิจกรรมที่ทำไม่ค่อยประสบความสำเร็จ หรือบางทีก็ล้มเหลวไปเลยทีเดียว

นั่นเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นความจริงของงานส่งเสริมการเกษตร หรืองานพัฒนาใดๆ ก็ตาม ที่การออกแบบหรือกำหนดแนวทางแก้ปัญหา และวิธีการดำเนินการแก้ปัญหานั้น จะไม่มีรูปแบบที่ตายตัวหรือเรียกให้เข้าใจง่ายๆ ก็คือ “ไม่มีสูตรสำเร็จ” เพราะในแต่ละพื้นที่ ชุมชนและเกษตรกรนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น

- สภาพพื้นที่ทางกายภาพ
- สภาพทางสังคมและกลุ่มคน
- ฐานคิดและวัฒนธรรมของชุมชน
- สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน
- สภาพแวดล้อมอื่นๆ
- ฯลฯ

ดังนั้น รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร หรืองานพัฒนาชุมชน เกษตรกร-กลุ่มอาชีพต่างๆ นั้น ไม่สามารถลอกแบบที่เคยสำเร็จจากที่หนึ่งไปใช้ในอีกที่หนึ่งได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ จะต้องมีการศึกษาชุมชน-เกษตรกร และบริบทแวดล้อมต่าง ฯลฯ แล้วจึงหารูปแบบการส่งเสริม หรือกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องเป็นแห่งๆ ไป และเมื่อเวลาและสถานการณ์เปลี่ยนไป รูปแบบหรือแนวทางก็ต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย

ในส่วนของ การออกแบบและการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและงานพัฒนาให้เหมาะสมนั้น เราจะต้องนำข้อมูลทุกด้านมาประกอบในการกำหนดแนวทาง และใช้การมีส่วนร่วมให้มากที่สุดในการกำหนดแนวพัฒนา ให้เป็นแนวพัฒนาที่เกิดจากเกษตรกร-ชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งอาจจะสวนทางกับปัจจุบันที่ส่วนมากจะกำหนดมาจากส่วนกลางหรือเบื้องบน

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 วีรยุทธ สมป่าสัก 14 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 20. นักประสานสิบทิศ
--

“เราจะต้องเป็นนักประสานงานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถเข้ากับคนได้ทุก ๆ กลุ่ม”

การทำงานส่งเสริมการเกษตรหรืองานพัฒนาในชุมชนท้องถิ่นนั้น คุณสมบัติหนึ่งของคนที่จะลงไปทำงานจะต้องมี และจะต้องใช้ความสามารถนี้ไปตลอดเวลาการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นอาชีพไปจนกว่าจะเลิกอาชีพนี้ คุณสมบัติหนึ่งที่นักส่งเสริมการเกษตร-นักพัฒนาจะต้องมีก็คือ "การเป็นนักประสานงานที่ดี"

ในภาคสนามคือในพื้นที่-ชุมชนนั้น มีคนหลากหลายกลุ่มที่เราจะต้องร่วมทำงานด้วย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคที่ลงไปทำงานในพื้นที่เดียวกัน อบต.-ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของเอกชน และส่วนอื่นๆ นอกจากนั้นในการทำงานที่เราจะต้องประสานสัมพันธ์ในพื้นที่ด้วยนั้น ยังมีผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ก็เป็นกลุ่มคนที่เราจะต้องลงไปทำงาน/ประสานงานด้วยทั้งนั้น

เมื่อต้องไปทำงานร่วมกับหน่วยงาน-บุคคลที่หลากหลาย งานที่แม้จะมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่งานก็ล้วนมีความเชื่อมโยงกันทั้งสิ้น และบางครั้งก็เป็นงานในลักษณะเดียวกันที่ต้องทำร่วมกัน เพื่อพัฒนาอาชีพ แก้ปัญหาให้แก่ชาวบ้าน-เกษตรกรในกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน

ดังนั้น เราจะต้องเป็นนักประสานงานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถเข้ากับคนได้ทุก ๆ กลุ่ม เพราะบางครั้งเราต้องขอความช่วยเหลือ/สนับสนุนทั้งงบประมาณหรือไม่ก็ความร่วมมือด้านอื่น หรือว่าบางครั้งก็ต้องบูรณาการงานร่วมกัน และการที่จะทำให้งานเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ั้น ส่วนหนึ่งของความสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับการประสานงานนั่นเอง

นักส่งเสริมการเกษตร/นักพัฒนาทุกคน ต้องเป็นนักประสานงานที่ดี สามารถติดต่อสื่อสาร และทำงานได้กับทุกๆ คน ไม่ว่าจะเป็นส่วนรับและส่วนให้ ซึ่งการที่จะเป็นนักประสานงานที่ดีนั้น สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ ลองพิจารณาตนเองว่าเราจะต้องพัฒนา-ปรับปรุงอะไรบ้าง แล้วลงมือปฏิบัติ ปรับปรุง เริ่มจากสิ่งง่ายๆ จากคนใกล้ๆ ตัวก่อน เริ่มตั้งแต่บัดนี้ คิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินไปสำหรับทุกๆ คน ที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นนักประสานงานที่ดีนะคะ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 14 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 21. มีความอดทน

“อดทน ทนอด”

ความอดทน เป็นคุณสมบัติหนึ่งของคนส่งเสริมการเกษตรและคนทำงาน ไม่ว่าจะงานพัฒนาด้านใด ๆ ที่จะต้องมีความอดทน เนื่องจากการทำงานพัฒนา ไม่ว่าจะในทางใด ๆ หากจะทำให้สำเร็จย่อมไม่ง่าย ดังนั้น คนที่จะลงไปทำงานจะต้องมีน้ำอดน้ำทนเป็นอย่างดี จึงจะสามารถทำงานให้ต่อเนื่องและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในเรื่องของความอดทนนั้น มีหลากหลายประเด็นที่เราจะต้องพึงมี เนื่องมาจากงานพัฒนา ไม่ว่าจะพัฒนา ด้านใดก็ล้วนต้อง

- อาศัยเวลาทั้งนั้น ไม่มีงานพัฒนาใดที่สำเร็จได้โดยไม่ใช้เวลา ไม่ว่าจะทางการเกษตร หรือสัมมนาอาชีพ อื่นๆ ล้วนต้องใช้เวลาทั้งสิ้น เพราะการเกิดของปัญหานั้นสั่งสมและใช้ระยะเวลาพอสมควร การจะ แก้นั้นก็ต้องใช้ระยะเวลาด้วยเช่นกัน
- อาศัยความร่วมมือไม่ร่วมมือจากทุกฝ่าย บางครั้งต้องใช้ความอดทนในการติดต่อ-ประสานงาน
- มีความหลากหลายของปัญหา และสาเหตุ ซึ่งอาจจะต้องอาศัยระยะเวลา และความรอบคอบในการหา แนวทางแก้ไข
- แนวทางที่ใช้ในแต่ละบุคคล-แต่ละพื้นที่ก็แตกต่างกัน บางครั้งกว่าจะได้แนวทางที่เหมาะสม ก็อาจจะ ต้องล้มเหลวไปแล้วหลายๆ ครั้ง
- คนที่ลงไปทำงานด้วยกันก็ต่างจิตต่างใจ อาจมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง ก็เป็นเรื่องธรรมดา ต้องอดทน
- ปัญหาที่ต้องแก้ไขล้วนเชื่อมโยงถึงกัน ต้องทำหลายๆ ทางเพื่อที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ บางปัญหานั้น มีมาจากหลายๆ สาเหตุ ดังนั้นการจะแก้ไขปัญหาก็ต้องใช้หลายๆ แนวทาง ความอดทนและมุ่งมั่น จะ ช่วยให้เราทำงานบรรลุเป้าหมายได้
- ทรัพยากรในการทำงานบางครั้งก็จะมีอย่างจำกัด บางครั้งแทบจะไม่มีเครื่องมือ-ปัจจัยใดๆ มาสนับสนุน
- ฯลฯ

จะเห็นได้ว่างานพัฒนานั้น ไม่ว่าจะเป็งานส่งเสริมการเกษตร หรืองานพัฒนาอาชีพ-ด้านอื่น ๆ คนที่จะ ลงไปทำงานนั้น จะต้องมีความอดทน ไม่ว่าจะต้องอดทนทำงานเนื่องจากสภาพ-ลักษณะของงานที่ต้องใช้ ระยะเวลาดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีประเด็นอื่นๆ อีกมากมายที่เราจะต้องมี และต้องใช้ความอดทนต่อสิ่งรอบตัว ทั้งที่เกี่ยวข้องกับบุคคล บรรยากาศ หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น เราต้องมีความอดทน อาจจะมีท้อบ้างแต่ก็อย่างเพิ่งหมดกำลังใจ ล้มเลิกความตั้งใจ มีหลายคน ถึงกับต้องขอย้ายเพื่อเปลี่ยนพื้นที่ทำงานเพราะว่างานมาก-เหนื่อย ทำไม่ไหว หลายคนถึงกับเปลี่ยนงานไปเลย ไปทำงานที่คิดว่าดีกว่า-สบายกว่า

ท้ายบันทึกนี้มีคาถาอยู่บทหนึ่งที่รุ่นพี่ๆ เขาให้ท่องไว้ ได้จดจำและใช้เสมอในการทำงานก็คือ “อดทน ทนอด” จะลองนำไปใช้บ้างก็ไม่ว่ากันนะครับ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 15 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 22. ทำงานต้องมีแผน (คิดก่อนทำ-ทำตามที่คิด)

“แผนที่ดีเท่ากับว่างานได้สำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว”

การทำงานไม่ว่าจะเป็นงานในลักษณะใด สิ่งที่เราจะขาดเสียไม่ได้ก็คือการ “วางแผน” ไว้ล่วงหน้าเสมอ แผนนั้นมีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานน้อย หรืองานใหญ่ การวางแผนล้วนมีความสำคัญและจำเป็นทั้งสิ้น

แม้ว่าการทำงานมักจะมีเหตุให้ไม่ได้ทำไปตามที่วางไว้บ่อยๆ ก็ตาม แต่การวางแผนและกำหนดสิ่งที่จะทำไว้ล่วงหน้า โดยจัดลำดับ กำหนดขั้นตอน วิธีการทำงาน ขอบเขตและกรอบเวลาไว้ล่วงหน้า ก็เป็นสิ่งที่น่าจะทำให้ประโยชน์มากกว่าเราจะไม่วางแผนการทำงานไว้เลย ดังคำกล่าวที่ว่า “แผนที่ดีเท่ากับว่างานได้สำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว” นั่นอาจเป็นเพราะเรายังศึกษาข้อจำกัดหรือรายละเอียดต่างๆ ได้ไม่ครอบคลุม จึงทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยน แต่แผนที่ดีนั้นก็ย่อมยืดหยุ่นได้เช่นกัน

การวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้า นั้น จะช่วยให้เราได้ทบทวนสิ่งที่เราจะต้องทำในอนาคตว่า

- ขณะนี้เรายืนอยู่ ณ จุดใด และจะไปยังที่ใด
- มีงานอะไรบ้างที่เราจะต้องทำ
- มีรายละเอียดขั้นตอนอย่างไร
- จะทำเมื่อไร
- มีงบประมาณหรือทรัพยากรมากน้อยแค่ไหน
- ใครจะช่วยเราทำงานได้บ้าง
- งานของคนอื่นที่จะทำเหมือนเรามีบ้างไหม จะได้บูรณาการกัน
- ฯลฯ

จากประสบการณ์ในการทำงานพบว่า บางครั้งการวางแผนการทำงานล่วงหน้า ช่วยให้เราเห็นภาพรวมของงานทั้งหมด และสามารถบูรณาการงานบางอย่าง-งบประมาณบางอย่างเข้าด้วยกันได้ ช่วยป้องกันการล้มขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งที่เราจะต้องทำ และเป็นเครื่องตรวจเช็ค/ตรวจสอบสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปแล้วได้เป็นอย่างดี

แต่การวางแผนของเรานั้น จะต้องดูแผนหลักของหน่วยงานก่อนเป็นเบื้องต้น หรือระบบการทำงานของหน่วยงานที่ได้กำหนดไว้ รวมไปถึงงานที่เราจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมปฏิบัติเอาไว้ด้วย คือต้องมองข้อมูลรอบด้านให้มากที่สุด เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน และปัญหาอื่นๆ ที่จะเกิดตามมา และจะส่งผลต่อการปฏิบัติแผนที่วางไว้ได้ในอนาคต

สุดท้ายเมื่อมีแผนการทำงานของเราแล้ว ก็ถึงเวลาที่จะต้องลงมือทำ แล้วจะทำงานอะไรบ้าง ก็ทำไปตามที่เราเขียน หรือ “ทำอย่างที่เขียน” นั่นแหละครับ ทำตามที่เราได้คิดและวางแผนไว้ อย่าปล่อยให้แผนไปทาง ส่วนการปฏิบัติก็ว่าไปอีกทาง มีแผนไว้เพื่อส่งหรือให้ตรวจ แต่ไม่ได้มีแผนไว้เพื่อการปฏิบัติงานจริงๆ แบบนี้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ส่วนการปฏิบัติตามแผนที่เขียนไว้ก็อาจจะมีการปรับบ้างเปลี่ยนบ้างก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครับ

วิรัช สมบัติ 17 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 23. เขียนอย่างไรที่
“อย่าเขียนในสิ่งที่ไม่ได้ทำ”

หลายครั้งที่มักได้ยินเพื่อนๆ นักส่งเสริมการเกษตรมักพูดกันเสมอๆ เมื่อจะต้องเขียนรายงานผลการทำงาน หรือบันทึกสิ่งที่ได้ลงมือทำงานในพื้นที่ เพื่อที่จะนำมาแลกเปลี่ยน นำเสนอ หรือประชาสัมพันธ์งานของตนเองว่า “ไม่รู้จะเขียนอย่างไร” “ไม่รู้ว่าจะเขียนอะไร” หรือไม่กี่ “เขียนไม่เป็น” ให้พูดดีกว่า

ทำได้ พูดบอกเล่าในสิ่งที่ได้ลงมือทำได้ แต่ไม่รู้ว่าจะเขียนอะไร จะเขียนอย่างไร เมื่อจับปากกาจะเขียน หรือเมื่อจะลงมือพิมพ์ก็นึกไม่ออก เขียนไม่ได้ นี่ก็น่าจะเป็นจุดอ่อนของข้าราชการ หรือคนทำงานนะครับ ที่วัฒนธรรมการทำงานของเราไม่ได้ปลูกฝัง หรือฝึกฝนให้คนพัฒนาทักษะในการเขียน การจดบันทึก ฯลฯ ให้ทำตามสั่ง - ตาม โครงการให้เสร็จ

ส่วนการรายงานผลการทำงานก็ทำเพียงกันแบบสั้นๆ ว่าได้ทำอะไร ใช้เงินไปกี่บาท คนมารับบริการ-อบรมกี่คน ฯลฯ ดีขึ้นมาหน่อยก็ดูหลักฐานต่างๆ เท่าที่มี เช่น รูปภาพ หลักฐานที่เป็นหนังสือ-คำสั่งต่างๆ เป็นต้น การรายงานผลด้วยการเขียนแม้จะมีแต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อย ที่ผ่านมาเท่าที่เคยเห็นคนจะเขียนกันก็ต่อเมื่อจะทำผลงานเพื่อเลื่อนระดับกันเสียเป็นส่วนใหญ่

ตอนที่แล้วได้เขียนถึงการวางแผนว่า เมื่อทำแผนแล้วก็ต้องลงมือทำตามแผน ซึ่งก็คือ “ทำอย่างไรที่เขียน” แต่เมื่อทำไปแล้วยังไม่รู้ว่าจะเขียนอะไรก็ให้นึกเสมอว่า

“เขียนอย่างไรที่” คือ

- ทำอย่างไรที่เขียนไปตามนั้น
- จะเรียงลำดับกิจกรรมที่ทำ หรือ
- เขียนไปตามระยะเวลาที่ลงมือทำ คือก่อน-หลัง หรือ
- เรียบเรียงเป็นประเด็นตามเนื้อหาที่กำหนด
- ฯลฯ

ที่สุดแต่แต่ความถนัด ไม่มีผิด-ถูก ขอเพียงมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่ได้ลงมือทำจริง และอย่าเขียนในสิ่งที่ไม่ได้ทำ ก็เท่านั้นเองครับ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 วีรยุทธ สมป่าสัก 18 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 24. มีและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการทำงาน

“ควรจะให้ชุมชน-เกษตรกรเจ้าของข้อมูล-ปัญหา ได้ร่วมคิด รับรู้ และกำหนดแนวทางในการส่งเสริม-พัฒนาด้วย”

“คนเก็บไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้เก็บ” หลายคนทำงานในพื้นที่ที่เคยได้ยินเสียงบ่น หรือหลายท่านคงพอนึกภาพของการทำงานในพื้นที่ ที่มีการเก็บข้อมูล การรายงานข้อมูลต่างๆ มากมาย ตลอดระยะเวลาของการทำงานที่ไม่เคยว่างเว้นเลย แต่ในการทำงานจริงๆ มักจะไม่ได้ใช้ หรืออิงข้อมูลกันสักเท่าใดนัก เราจึงมักจะเห็นโครงการต่างๆ ที่ลงมาถึงชาวบ้านนั้น ตรงตามเป้าหมายหรือตรงกับความต้องการของชาวบ้านบ้าง ไม่ตรงบ้าง

ในการทำงานเพื่อกำหนดแผน-แนวทางพัฒนาในพื้นที่นั้น ข้อมูลที่จะต้องใช้ในนั้นน่าจะมีในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็น

- ข้อมูลทางกายภาพ เช่น ข้อมูลลักษณะภูมิประเทศ ชุมชน แหล่งน้ำ ถนนหนทาง เขตการปกครอง บ้านเรือน เขตป่า พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตร เป็นต้น
- ข้อมูลทางด้านชีวภาพ เป็นข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ข้อมูลการปลูกพืช การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ฯลฯ
- ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย ผลตอบแทน ทุน หนี้สิน ฯลฯ
- ข้อมูลทางด้านสังคม เกี่ยวกับข้อมูลประชากร ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมชุมชน วิธีการดำรงชีวิตของชุมชน ฯลฯ

ในการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางส่งเสริม-พัฒนานั้น เราสามารถใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานให้มากที่สุด เพราะเมื่ออ่านและวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ก็จะเห็นความแตกต่าง และสิ่งที่นำมาซึ่งการกำหนดแนวทางส่งเสริม-การพัฒนาได้ เช่น

- การใช้ข้อมูลชุดดินนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เราก็จะทราบถึงการใช้ประโยชน์ของที่ดิน-การผลิตพืชว่าใช้ได้เหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมแล้วผลผลิตพืชต่ำ ก็สามารถแนะนำให้ใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของดินได้ แต่หากผลผลิตดี สูงกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งๆ ที่ปลูกพืชไม่เหมาะสมกับศักยภาพดิน ก็ต้องดูว่าทำได้เพราะเหตุใด อาจจะพบองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จะเกิดประโยชน์กับการทำงานต่อไป
- การอ่านข้อมูลผลผลิตต่อไร่ในการผลิตแต่ละพืช ก็จะเห็นความสูง-ต่ำของผลผลิตในแต่ละพื้นที่ (ภายใต้สภาพทางกายภาพเดียวกัน) ก็ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุใด เราก็จะพบสาเหตุ/ปัญหา และสามารถนำมากำหนดแนวทางในการเพิ่มผลผลิต

- ข้อมูลที่เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตต่อไร่ที่ใช้ในชุมชน ส่วนนี้ช่วยให้เราเห็นเทคโนโลยี และค่าใช้จ่ายในการผลิตว่าใช้จ่ายในส่วนใดสูง – ต่ำ หากจะลดในส่วนที่สูงเกินไป เราก็เข้าไปวิเคราะห์หาแนวทางการลดต้นทุนร่วมกับเกษตรกรได้
- ข้อมูลปฏิบัติการปลูกพืชในพื้นที่ จะทำให้เราทราบวิธีการผลิตของชุมชน ความคุ้มค่า ความเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงไปหาข้อมูลทางเศรษฐกิจ และรายได้ของชุมชน
- ข้อมูลแรงงาน-การใช้แรงงานในครัวเรือน , รายรับ-จ่าย, การใช้สารเคมี-ปุ๋ยเคมี , ระบบหรือวิธีการตลาดของชุมชน , เครื่องจักรกล , ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

25

จะเห็นว่าข้อมูลตั้งมากมายที่เราสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานของเราได้ ข้อมูลบางอย่างก็มีอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลประชากร ครัวเรือน ขอบเขตพื้นที่ เป็นต้น หรือข้อมูลบางอย่างที่เราทำหน้าที่เก็บเพื่อรายงาน-ส่งให้หน่วยเหนือ เราก็ควรที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน หากเรารู้จักการใช้ประโยชน์

แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ข้อมูลที่เราจะใช้ควรจะมีการเก็บและปรับปรุงข้อมูลให้ครบถ้วนและทันสมัยอยู่เสมอ และการนำมาใช้ประโยชน์ ควรจะให้ชุมชน-เกษตรกรเจ้าของข้อมูล-ปัญหา ได้ร่วมคิด รับรู้ และกำหนดแนวทางในการส่งเสริม-พัฒนาด้วย ความสำเร็จของการส่งเสริม-พัฒนาก็จะเกิดประโยชน์ต่อชาวบ้าน-เกษตรกรอย่างแท้จริง

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วีรยุทธ สมป่าสัก 19 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 25. เป็นนักจัดการความรู้ในพื้นที่

“จัดให้ชาวบ้าน-เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในอาชีพ-ในสิ่งที่สนใจ”

นักส่งเสริมการเกษตร ชื่อก็บอกว่าเป็นนักส่งเสริม เพื่อพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตร ในอดีตตามความคาดหวังของสังคม นักส่งเสริมคือผู้ที่มีความรู้ รู้แล้วไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้าน-เกษตรกร

นั่นเป็นภาพและการทำงานในอดีต ที่ประเทศต้องการสร้างรายได้ จึงต้องพัฒนาทางการเกษตร ให้ชาติมีรายได้ให้มาก หากทบทวนอดีตจะพบว่างานส่งเสริมการเกษตร หรืองานพัฒนา จะเป็นการหยิบยื่นโครงการ ปัจจัยการผลิตที่บอกว่าเป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้าน-เกษตรกร เสียมากกว่า นักส่งเสริมที่เรียนวิชาการเกษตรแผนใหม่มาจากสถาบัน จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ เข้าไปแนะนำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งกระบวนการผลิต

แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป การสื่อสาร และการพัฒนาได้เข้าไปถึงในทุกหัวระแหงของแผ่นดิน ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการพัฒนาทางการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ของเราในอดีตนั่นเอง สังคมชักจะไม่แน่ใจถึงความรู้ใหม่หรือเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากภายนอก ที่พิสูจน์แล้วว่าดีทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่ที่เราพบ มักจะเห็นด้านลบเสียมากกว่า ส่งผลให้เราสูญเสียความสามารถในการพึ่งพาตนเองในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรู้และภูมิปัญญาของเราเอง สิ่งแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่บางอย่างก็ไม่ใช่ที่ปรารถนาของทุกๆ คน

เมื่อสถานการณ์เปลี่ยน บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตรก็จะต้องปรับเปลี่ยนไป ให้เหมาะสมกับยุคสมัย จากผู้รู้(ท่องตำรา)ไปบอกชาวบ้านในอดีต ปัจจุบันนักส่งเสริมหรือนักวิชาการ คงจะต้องยอมรับความรู้ของชาวบ้าน-เกษตรกร ที่เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ใช้ได้จริง นำมาผสมผสานปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่-บริบท เพราะความรู้หรือผู้รู้มีอยู่ในทุกๆ พื้นที่ ทุกๆ กลุ่มสังคม ไม่มีใครรู้แค่ในตำราเพียงอย่างเดียวที่จะใช้ได้ตายตัวกับทุกพื้นที่ เพราะความรู้ที่ขึ้นอยู่กับบริบท ขึ้นอยู่กับภูมิสังคม

ดังนั้น นอกจากการเรียนรู้ทั้งในตำราและเรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง แล้ว งานส่งเสริม-พัฒนา จะประสบความสำเร็จ ก่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้หมุนเวียนจากผู้รู้/แหล่งเรียนรู้ ไปสู่ผู้ที่ไม่รู้/อยากเรียนรู้ เราคงต้องเพิ่มบทบาท/ปรับตัวเองจากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดให้ชาวบ้าน-เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในอาชีพ-ในสิ่งที่สนใจ คือเป็นนักจัดการความรู้ในพื้นที่อีกบทบาทหนึ่ง (ซึ่งปกติก็ทำกันบ้างแล้ว) ซึ่งการจัดการความรู้นั้นมีหลักง่ายๆ อยู่ว่า

- ความรู้ที่ต้องการรู้ ต้องการใช้นั้นคืออะไร
- ค้นหา-สืบค้นว่าความรู้ที่ว่าอยู่ที่ใด อยู่ที่ใคร มีอยู่แล้วหรือว่ายังไม่มี
- ถ้ามีก็จัดการให้เข้าถึง-แลกเปลี่ยน-เรียนรู้
- หากไม่มีก็ต้องสร้างความรู้ขึ้นใช้
- มีการนำความรู้ไปปฏิบัติ-ใช้ความรู้-ยกระดับ
- บันทึกจัดเก็บเพื่อเผยแพร่-แลกเปลี่ยน-แบ่งปัน

27

แต่ก่อนที่จะเป็นนักจัดการความรู้ในพื้นที่ได้นั้น เราจะต้องจัดการกับความรู้ลึกของตนเองให้ได้เสียก่อน
จัดการตนเอง พัฒนาตนเอง เปลี่ยนตนเอง ขอมรับความเป็นจริง ขอมรับคนอื่น ฯลฯ โดยใช้หลักของการ
จัดการความรู้ แล้วเราจะพบว่าความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่และในตัวคน เรียนรู้และพัฒนาเท่าไรก็ไม่วันหมด
ไม่มีวันจบ งานส่งเสริม-พัฒนาที่เราทำ ยิ่งทำก็ยิ่งท้าทายและทำงานอย่างมีความสุข

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วิรุทธ สมป่าสัก 20 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 26. หาเพื่อนร่วมทาง (หาทีมงาน/เครือข่าย และกำลังใจในการทำงาน)

“ค่อยๆ คิด โดยเริ่มมองหาจากคนข้างๆ เราก่อนนะครับ”

การทำงานในพื้นที่-ชุมชนนั้น แม้ว่าตามระบบหรือธรรมเนียมการปฏิบัติ จะมีการมอบหมายและแบ่งงานให้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานและรับผิดชอบส่งเสริม-พัฒนาในพื้นที่หนึ่งคนต่อหนึ่งถึงสองตำบล แต่ในการปฏิบัติงานจริงกิจกรรมต่างๆ เราสามารถดำเนินการได้ด้วยลำพัง แต่ในบางกิจกรรมก็ไม่ง่ายที่จะดำเนินการโดยลำพังเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวได้ ไม่ว่าจะเป็น

- งานจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร
- จัดทำแผนชุมชน / แนวทางพัฒนาในระดับตำบล
- การประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- การขึ้นทะเบียนหรือรับจดทะเบียนต่างๆ ซึ่งในภาวะปัจจุบันยิ่งจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ฯลฯ

นอกจากลักษณะของงานที่ยากที่จะปฏิบัติงานให้ได้ดีเพียงลำพังแล้ว กิจกรรมบางอย่างยังต้องอาศัยความสามารถหรือความถนัดเฉพาะตัว ที่เจ้าหน้าที่แต่ละคนมีความถนัด และมีขีดความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งบางกิจกรรมหากดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่เพียงลำพัง งานหรือกิจกรรมเดียวกันอาจจะได้ผลงานที่แตกต่างกัน เนื่องจากความยากของงานและต้องใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นการเฉพาะด้าน

ดังนั้น นักส่งเสริม-พัฒนารุ่นใหม่ ต้องปรับวิธีและกระบวนการทำงาน ให้มีการร่วมทำงานกันเป็นทีมมากขึ้น งานที่เหมือนกัน มีลักษณะ ขั้นตอน-กระบวนการเดียวกัน อาจจะบูรณาการแผนและร่วมกันดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้ แบ่งหน้าที่/บทบาทตามแต่ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน

นอกจากการทำงานในลักษณะเป็นทีมดังกล่าวจะสนับสนุนการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานใกล้เคียงกันแล้ว ผลที่จะเกิดตามมายังมีอีกหลายประเด็น อาทิ

- นักส่งเสริม-พัฒนา จะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- เกิดกำลังใจ และมีพลังในการทำงานไม่มีที่สิ้นสุด
- ในบางกิจกรรมเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานชดเชยหรือทดแทนกันได้
- จะเกิดเครือข่ายการปฏิบัติงานในระดับเจ้าหน้าที่ และชุมชน-เกษตรกร อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่
- งานที่ยากและหนักใจ ก็จะสามารถปฏิบัติได้ลุล่วงได้อย่างไม่ยากเย็น

ค่อยๆ คิด โดยเริ่มมองหาจากคนข้างๆ เราก่อนนะครับ(อย่ามองข้ามเด็ดขาด) หากคนที่พอจะมีใจ...เราก็คงต้องปรับใจ-ปรับตัว ออกแรง/เอาแรงไปก่อน (อย่ากินแรงก็แล้วกัน) เริ่มจากหนึ่งก่อนไม่ต้องหวังมาก และหวังเร็ว เริ่มจากหนึ่งบวกเราด้วยก็เป็นสอง สองคนก็เป็นทีมได้แล้วนะครับ แล้วค่อยขยายวง...อย่าใจร้อนเดี๋ยวจะไม่ได้ของจริง

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 21 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 27. ใช้ไอทีสนับสนุนการทำงาน

“คนทำงานส่งเสริม-พัฒนาก็ต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี”

การปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นงานส่งเสริมการเกษตร หรืองานพัฒนาอาชีพแขนงใดก็ตาม เทคนิคและวิธีการทำงาน ล้วนต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สภาพของภูมิสังคม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารได้พัฒนาไปมาก การติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริม-นักพัฒนากับชาวบ้าน/เกษตรกร ก็ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมมาก เดิมนี้อาสาสมัครมีช่องทางในการรับรู้ข่าวสารได้กว้างขวางและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่มีความเป็นจริงอย่างหนึ่งที่ทุกคนต่างยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่าตัวนักส่งเสริมการเกษตร-นักพัฒนาต่างล้วนมีอายุเพิ่มมากขึ้น จะมีบ้างก็คือน้อยที่มีนักส่งเสริมการเกษตร-นักพัฒนารุ่นใหม่ๆ เข้ามาทดแทน

ดังนั้นคนทำงานส่งเสริม-พัฒนาก็ต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านไอที ที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากมองในมุมมองเทคโนโลยีเหล่านี้โดยเฉพาะทางด้านไอทีนั้น เราสามารถนำมาใช้ประโยชน์กับงานที่เราทำอยู่ได้อย่างมากมาย ไม่ว่าจะใช้ประโยชน์ในการ

- ติดต่อสื่อสาร
- การบันทึกจัดเก็บฐานข้อมูลทะเบียนต่างๆ
- การบันทึกผลงาน ผลของกิจกรรมในพื้นที่
- การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคนทำงาน ผ่านทางอินเทอร์เน็ต
- งานส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้
 - o แผนภาพถ่ายดาวเทียม
 - o การตรวจสอบกลุ่มดินและชุดดิน
 - o การสืบค้นองค์ความรู้ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต
 - o การนำเสนอและแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยสื่อทางด้านไอที
- งานอื่นๆ อีกหลากหลายที่ไอทีสามารถใช้อีทีมาสนับสนุนได้

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีทางด้านไอทีนั้น เราสามารถที่จะนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร-พัฒนาของเราได้อย่างมากมาย แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ก็ขึ้นอยู่กับตัวของนักส่งเสริม-นักพัฒนาเองว่า จะยอมรับและปรับตัวเอง หันมาพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของตนเองให้เท่าทัน เพราะความรู้ที่เรียนกันได้นั้นน้อยก็ให้มีความสามารถในการใช้ไอทีบ้างก็ยังคงดีกว่าหันหลังเดินหนีไปอย่างไม่ไยดี

ส่วนนักส่งเสริม-พัฒนารุ่นใหม่ ที่มีความสามารถทางด้านไอทีคืออยู่แล้ว ก็ขอให้หมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และให้นำศักยภาพการใช้งานไอทีที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับงานให้มากที่สุด อันจะเป็นการใช้จุดแข็งให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 22 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 28. คิดให้เชื่อมโยง

“ทุกสิ่งล้วน “มีที่มา ที่อยู่ และที่ไป” ”

ในโลกของความเป็นจริงแล้ว จะไม่มีสิ่งใดที่อยู่ได้โดยไม่เชื่อมโยง หรือไม่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกันเสมอ เหมือนทางพระท่านว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนมาจากเหตุและปัจจัย มีสิ่งนี้ ..สิ่งนี้จึงเกิด

การทำงานส่งเสริมและพัฒนา เราในฐานะคนที่ต้องลงไปทำงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้แก่ชาวบ้านและเกษตรกร หรือการทำงานในองค์กรที่ไม่ใช่ในส่วนของงานที่จะต้องลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่/ภาคสนามก็ตาม เราในฐานะคนที่ทำงาน ต่างก็ต้องมีความเข้าใจในประเด็นของความเชื่อมโยงนี้ เราต้องมองให้เห็นถึงความเชื่อมโยงต่างๆ ที่มาและที่ไป ความเกี่ยวเนื่องที่มีอยู่ เพื่อที่จะได้มองทุกๆ อย่างอย่างเข้าใจ

มีหลายประเด็นที่อยากจะบันทึกมาแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับประโยชน์ของการคิดให้เชื่อมโยง ซึ่งหากเราเข้าใจ ฝึกฝน มองเห็นความเชื่อมโยงของทุกสิ่งที่มีอยู่ จะส่งผลให้ตัวเรา

คิดเป็นระบบ

คงได้ยืมและได้อ่านจากหลายๆ ที่มาบ้างแล้ว ว่าในการทำงานส่งเสริมและพัฒนานั้น เราต้องฝึกคิดให้เป็นระบบ ซึ่งความเข้าใจถึงความเชื่อมโยง จะช่วยให้เราไม่คิดแยกส่วน มองเห็นทุกอย่างเชื่อมโยงกัน จากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง ทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ว่า มีปัจจัยนำเข้า – กระบวนการ - ผลที่จะเกิดขึ้น และเข้ามองอย่างเข้าใจว่า

ทุกสิ่งล้วน “มีที่มา ที่อยู่ และที่ไป”

พัฒนาและแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ

ดั่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้น ล้วนมาจากเหตุและปัจจัย เมื่อเราจะวางแผนในการทำงานส่งเสริม-พัฒนา จะทำให้เรามองได้รอบด้าน เห็นความเชื่อมโยง ก็จะเห็นทางออกของปัญหา ซึ่งบางครั้งต้องพัฒนาหลายๆ ด้านไปพร้อมกัน ไม่มองด้านเดียวแล้วก็แก้ปัญหา ที่ผ่านมาระเราจะเห็นโครงการ-กิจกรรมที่แก้ปัญหา บางครั้งแก้ปัญหาเดิมยังไม่ได้ แต่กลับสร้างปัญหาขึ้นมาใหม่อีกไม่มีที่สิ้นสุด

คิดให้เป็นวงกลม

ประเด็นนี้อาจจะอธิบายได้ยากสักหน่อย คนละเรื่องกับการคิดวกไปวนมานะครับ เพราะโดยธรรมชาติของงานพัฒนาไม่มีอะไรที่จะเป็นเส้นตรงเสมอไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือการแก้ปัญหาคือความยากจน ที่คิดเป็นเส้นตรงว่า ต้นทางคือความยากจน(ไม่มีเงิน) แล้วใส่เงินลงไปแล้วคิดว่าปลายทางก็จะแก้ความยากจนได้ แต่

แท้จริงแล้วเงินนั้นเป็นเพียงมิติหนึ่งของความยากจนแค่นั้นเอง ความยากจนนั้นแท้จริงแล้วมีอีกหลายๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นโอกาส จรรยาบรรณ จรรยาบรรณ จรรยาบรรณ(จรรยาบรรณ) เป็นต้น

ดังนั้นจะต้องวนกลับมาคิดต่อในมิติอื่นๆ อีกว่าแท้จริงแล้วความจนในบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้นๆ มาจากสาเหตุใด อาจจะต้องแก้ในมิติอื่นที่ไม่ใช่เพียงการใส่เงินลงไปเพียงอย่างเดียว 31

การคิดเป็นวงกลมบางครั้งจากจุดเริ่มต้น ดำเนินการไปสักระยะหนึ่ง ก็จะวนกลับมาที่จุดเริ่มต้นอีกครั้ง เพื่อเริ่มต้นแก้ปัญหาในวงที่สองต่อไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือวงจรของการวางแผน P-D-C-A นั้นแหละครับการคิดให้เป็นวงกลม

เห็นหรือยังครับว่าการฝึกคิดให้เชื่อมโยงนั้น มีผลดีต่อการพัฒนาตัวเอง และต่อการทำงานส่งเสริมและพัฒนาเป็นอย่างมาก ทำให้เป็นคนที่มีมองได้อย่างรอบด้าน เห็นความเป็นจริงของทุกสิ่งอย่างเข้าใจ เมื่อจะวางแผนพัฒนาเราก็จะสามารถวางแผนการทำงานส่งเสริม-พัฒนาได้อย่างครอบคลุม รัศมี และถูกต้อง

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วิรุทธ สมป่าสัก 23 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 29. สร้างฝันร่วมกัน (อย่าฝันคนเดียว)

“คือทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมาย มีฝันเดียวกัน”

การทำงานในยุคปัจจุบัน คงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้ยินได้ฟังคำแปลกๆ ใหม่ๆ ที่คนนิยมพูดและใช้กัน โดยทั่วไป หลายคนมักจะตำหนิว่าเห่อตามหลักการการทำงานที่เป็นของนอก เป็นแฟชั่น แต่ก็คงไม่ว่ากันหากได้วิเคราะห์ดูแล้วมีความเหมาะสม และสามารถปรับใช้ได้กับงานของเรา ทำให้งานของเราดีขึ้น คิดเสียว่าเป็นการปรับตัวและพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงก็แล้วกันนะครับ

การสร้างฝันร่วมกัน หรือเราเคยได้ยินบ่อยๆ ว่ามีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมของคำๆ นี้ ตามความเข้าใจของผม ซึ่งอาจจะไม่ถูกต้องก็ได้ ก็คือการทำอะไร เราจะต้องมีเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นว่าเมื่อทำแล้วจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง คือ**ทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมาย มีฝันเดียวกัน** ซึ่งก็จะตรงกันข้ามกับการที่ต่างคนต่างมีจุดมุ่งหมาย หรือต่างคนก็ต่างมีฝันของตนเองที่ต่างกันไป งาน/หน่วยงานจึงไม่มีเข็มมุ่งอันเดียวกัน ต่างคนต่างทำ

ทำไมผมถึงนำประเด็นนี้มาแลกเปลี่ยนกับนักส่งเสริม-พัฒนา ก็เป็นเพราะว่าจากประสบการณ์การทำงาน มักจะพบสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการที่ทุกคนมีความฝันร่วมกัน คือพบกับการที่คน “ไม่มีฝันร่วมกัน” บ่อยมากนั่นเอง และมักจะพบตรงจุดที่สำคัญมากๆ ในสองจุดเสมอๆ ก็คือ

จุดที่หนึ่ง ภายในองค์กรของคนทำงาน ที่ต้นน้ำของการทำงาน ที่จะก่อให้เกิดการทำงานในเชิงของการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้-องค์กรแห่งการพัฒนานั้น ที่ต้นน้ำคือ **“การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์กร”** มักจะหาไม่ค่อยเจอ คือต่างคนก็ต่างฝัน ปลายน้ำคงพอจะเดาออกว่าจะเป็นอย่างไร เมื่อต่างคนต่างฝัน พลังของทีม พลังของการทำงานก็ลดน้อยลง ไม่เต็มศักยภาพหรือขีดความสามารถของคนในองค์กร แม้มีคนเก่ง แม้มีคนอยู่เป็นจำนวนมากก็ไม่ได้สร้างประโยชน์ให้แก่องค์กรมากนัก

จุดที่สอง ที่นักส่งเสริม-พัฒนา จะต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษคือ**การมีฝันร่วมของชาวบ้าน-เกษตรกร ต่อกิจกรรมหรืองานที่ดำเนินอยู่ในชุมชน** (โดยเฉพาะงานที่เราเข้าไปดำเนินการ) ที่หากไม่ใช่เกิดจากการสร้างฝัน มีเป้าหมาย หรือเกิดจากความต้องการจำเป็นของชาวบ้าน-เกษตรกรจริงๆ แล้ว กิจกรรมหรืองานที่ทำก็คงจะพอเดาถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้เช่นกัน ว่าจะบรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริงได้ยากมาก งานอาจเสร็จ...แต่ไม่สำเร็จ **เพราะเป็นฝันข้างเดียวของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาคพัฒนา ซึ่งฝันกลางวันนั่นเอง**

จากสองตัวอย่างที่นำมาแลกเปลี่ยน คิดว่าเราในฐานะคนที่ลงไปทำงานในหน่วยงาน/ในพื้นที่ จะต้องประสบพบเจออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เราจะต้องทำความเข้าใจและรำลึกไว้เสมอในสองจุดที่ว่านี้

จุดแรกภายในองค์กรต้องเริ่มที่การสร้างฝันร่วมกันของคนในองค์กรของเราก่อน เมื่อมีเข็มมุ่งไปในที่เดียวกัน³³
เส้นทางที่จะเดินไปนั้นก็ไม่น่าจะยากที่จะฝ่าฟันให้ไปถึงจุดหมายได้

ส่วนจุดที่สองในการทำงานกับชาวบ้าน-เกษตรกร กิจกรรมหรืองานที่จะทำจะต้องเป็นฝันร่วมกันของชาวบ้าน-เกษตรกรด้วย ไม่เป็นฝันหรือความต้องการของเจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียว ต้องสร้างฝันร่วมกันระหว่างเราที่จะต้องส่งเสริม-พัฒนา และชาวบ้าน-เกษตรกรก็ต้องการจะปรับปรุง/พัฒนาอาชีพให้มีรายได้หรือความมั่นคงเพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย...

.....งานเป็นผล คนเป็นสุข.....

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุยุทธ สมป่าสัก

24 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 30. เรียนรู้หลายศาสตร์

“ ขึ้นอยู่กับบริบท/ภูมิสังคม ”

หากจะพูดกันตามความเป็นจริงแล้ว คงจะไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าการทำงานไม่ว่างานในลักษณะใด หน่วยงานใดๆ ก็ตาม งานจะสำเร็จลุล่วงลงได้นั้น จะต้องใช้วิชาความรู้หรือใช้ความรู้ในหลายแขนง ใช้ความสามารถในหลายๆ ศาสตร์

งานส่งเสริมการเกษตรหรืองานพัฒนาใดๆ ก็เช่นเดียวกัน หากวิเคราะห์ดูอย่างถี่ถ้วนแล้ว จะพบว่า คนทำงานล้วนต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ต่างๆ มาปรับใช้ และก็ไม่ได้มีความรู้ความสามารถเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น เช่นงานส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเกษตรกรในพืชชนิดใดชนิดหนึ่ง ทักษะและความรู้ที่ต้องใช้มีหลายศาสตร์ เช่น

- ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เกี่ยวกับด้านพืชชนิดนั้นๆ เช่น ข้าว มะม่วง/ไม้ผล ข้าวโพด/พืชไร่ ผัก/พืชผัก เป็นต้น อย่างน้อยนักส่งเสริมการเกษตรจะต้องศึกษาและเรียนรู้ในพื้นฐานของพืชเหล่านั้นมาบ้างแล้ว
- ความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ อันนี้คนละทางกับศาสตร์ในข้อแรก เป็นทักษะและความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ ที่บางครั้งจะต้องศึกษาเพิ่มเติมหลังจากมาทำงานแล้ว
- ความรู้ความสามารถทางด้านการสื่อสาร การถ่ายทอด รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือ - สื่อต่างๆ ประเด็นนี้เป็นศาสตร์ทางด้านการส่งเสริม การสื่อสาร
- และหากจะต้องพัฒนากลุ่มอาชีพ จะต้องมีการพัฒนาระดับเพื่อจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ก็จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ พรบ. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่างานส่งเสริมการเกษตรหรืองานพัฒนาในด้านต่างๆ คนที่จะต้องไปทำงาน จะต้องมีความรู้ความสามารถและเรียนรู้ศาสตร์ในหลากหลายแขนง ที่ไม่อาจจะกล่าวครบถ้วนได้ในที่นี้ได้หมด ขึ้นอยู่กับบริบท/ภูมิสังคม หลายคนอาจจะหนักใจว่า เอ..แล้วเราจะทำได้หรือเปล่าหนอ ข้อนี้ไม่ต้องวิตกครับ เพราะทุกคนล้วนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองกันได้อยู่แล้ว อยู่ที่ว่าจะเรียนรู้และพัฒนาตนเองหรือไม่ทำนั่นเอง

ที่นำประเด็นนี้มาแลกเปลี่ยน ก็เพื่อที่จะให้ทุกคนได้มีความเข้าใจถึงงาน ลักษณะของงานที่จะทำว่าเป็นงานที่มีความเป็นพลวัตร เกี่ยวเนื่องกับคน กลุ่มคน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคน และเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมที่ทำ เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง การแปรรูป เป็นต้น

ดังนั้น เราจะต้องเรียนรู้เพิ่มเติม และหมั่นฝึกฝนทักษะการปฏิบัติต่างๆ ความรู้ที่เราเรียนรู้มาจากสถาบัน ก็ถือว่าเป็นทุนที่เรามีอยู่แล้ว จงหมั่นเรียนรู้เพิ่มเติมในศาสตร์ต่างๆ ดังตัวอย่างได้ยกมาแล้วข้างต้น ตามทางหรือ ความถนัดของแต่ละคน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนเองให้สามารถทำงานได้อย่างไร้ข้อจำกัด

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วิรุทธ สมป่าสัก 25 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 31. วิจัยในงาน

“ทำงาน-วิจัย-ทำงาน-วิจัย... (R2R2R) หมุนวนงานประจำกับงานวิจัยควบคู่กันไปอย่างนี้เรื่อย ๆ”

เมื่อพูดถึงงานวิจัย หลายคนอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว และไม่คิดว่าจะมีอะไรที่จะเกี่ยวข้องกับ หรือมีความจำเป็นในการทำงานในภาคสนาม ที่เป็นเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนาชาวบ้าน-เกษตรกร งานวิจัยน่าจะเป็นเรื่องของนักวิชาการที่อยู่ในสถาบันวิชาการ หรือองค์กร-ศูนย์วิจัยต่างๆ เท่านั้น

แต่หากเรามองมุมที่ต่างออกไป ในการทำงาน หรือแม้แต่การทำมาหากินของชาวบ้าน ก็ล้วนแต่ต้องมีการศึกษา ทดสอบ สังเกต และหาบทสรุปของปัญหา หรือหาแนวทางแก้ไขพัฒนาการทำงานและการทำมาหากินกันอยู่แล้ว ซึ่งก็ล้วนแต่ต้องใช้กระบวนการหรือเครื่องมือในการศึกษา-วิจัยกันอยู่แล้วนั่นเอง พุดง่าย ๆ ก็คือ วิจัยในอาชีพหรือในงานนั้นเราก็ได้ทำกันอยู่บ้างแล้วนั่นเอง ไม่ใช่ของใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่อาจจะไม่ได้ทำเป็นระบบ หรือนำมาแลกเปลี่ยนเผยแพร่ให้ทราบกันแค่นั้นเอง

ทำไมถึงต้องนำประเด็นของการวิจัยในงานมาแลกเปลี่ยน ก็เพราะว่าจากประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา นักส่งเสริม-พัฒนามักจะถูกกำหนดให้ทำงานที่สำเร็จรูป คือทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมหรือโครงการสำเร็จรูปที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง เมื่อทำไปนานๆ เข้า ก็เกิดความคุ้นชินและอ่อนล้าจนไม่ยอมที่จะคิดอะไรเอง (บางทีระบบการทำงานก็ส่งผลให้เป็นเช่นนั้น เคยได้ยินหลายคนบ่นเสมอๆ ว่า..คิดไปก็เท่านั้น)

วิจัยในงาน หลายๆ องค์กรได้นำมาใช้กันมากแล้ว บางแห่งจะเรียกว่า “วิจัยในงานประจำ” “งานประจำสู่งานวิจัย” “R2R” หรือจะต่างจากนี้ แต่ก็คงจะมีหลักคิดและแนวปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยเรารู้กันอยู่แล้วว่าเป็นการหาความรู้ความจริงอย่างเป็นระบบ มีวิธีการที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเราก็สามารถนำปัญหาของงาน - ปัญหาของชาวบ้าน – เกษตรกรมาเป็นโจทย์ของงานวิจัยได้ เพื่อที่จะค้นหาความรู้ความจริงว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น แล้วจะแก้ปัญหาหรือหาทางออกเหล่านั้นได้อย่างไร

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเราสำรวจหรืออ่านข้อมูลจากการรายงานตามปกติ พบว่าผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดหนึ่งในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งๆ ที่ปลูกพืชในตำบลเดียวกัน ประเด็นข้อสงสัยของเราอาจเกิดขึ้นมาในใจแล้วว่า ทำไมผลผลิตของพืชชนิดเดียวกันของตำบลนี้จึงแตกต่างกันมาก เพียงแค่นี้เราก็สามารถนำมาสร้างข้อคำถามหรือพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยในงานประจำของเราได้ เมื่อสงสัยก็ต้องศึกษาเพื่อหาคำตอบ ก็อาจจะต้องลงไปศึกษาเก็บข้อมูลเพิ่มเติมว่าเป็นเพราะเหตุใด เมื่อได้คำตอบไม่ว่าจะด้วยเพราะว่าสภาพของดิน พันธุ์ การดูแลรักษา ฯลฯ ก็นำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิตของพืชชนิดนั้นๆ ในบางแห่ง-บางเขตที่ต่ำกว่าคนอื่นในตำบลของเราได้

ที่กล่าวมานั้น เป็นการยกตัวอย่างง่ายๆ และคิดว่าไม่ใช่เรื่องยากและเรื่องที่ทำไม่ได้ ในพื้นที่และชุมชนนั้นมีประเด็นที่ท้าทายและน่าสนใจอยู่มากมาย หรือแม้แต่เมื่อเราทำงานตามโครงการแล้วทำสำเร็จ หรือไม่สำเร็จ เพียงประเด็นนี้เราก็สามารถศึกษาต่อได้ว่าทำไมถึงไม่สำเร็จ หรือว่าทำไมถึงสำเร็จ ก็จะเกิดความรู้ความจริงในงาน ที่สามารถนำไปใช้-ปรับ/ประยุกต์ใช้ในงานลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้ นี้ก็สามารถวิจัยในงานได้เช่นกัน

ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น หากเราเปลี่ยนแนวคิดใหม่ คิดงานส่งเสริม-พัฒนาในพื้นที่ โดยการนำเครื่องมือการวิจัยมาใช้ **ทำงาน-วิจัย-ทำงาน-วิจัย... (R2R2R) หมุนวนงานประจำกับงานวิจัยควบคู่กันไปอย่างนี้เรื่อยๆ** เราก็จะทำงานอย่างมีความสุข มีงาน มีผลของงานที่เป็นรูปธรรม งานที่มีอยู่ในรูปแบบเดิมก็จะไม่น่าเบื่อ โครงการ-กิจกรรมสำเร็จรูปต่างๆ ก็สามารถนำลงสู่เป้าหมายได้อย่างตรงจุด เพราะเราได้ศึกษาพื้นที่และข้อมูล รู้เหตุผล และความจำเป็นเร่งด่วนและแนวทางพัฒนาในบางประเด็นของปัญหาไว้บ้างแล้วนั่นเอง

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 วิรุทธ สมป่าสัก 26 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 32. วิเคราะห์ตนเอง (กำจัดจุดอ่อน)

“เรายังมีสิ่งใดที่ยังต้องปรับ-ต้องพัฒนาอยู่บ้าง”

“รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” ทุกคนล้วนเคยได้ยินมาแล้วทั้งนั้น แม้จะเป็นศาสตร์โบราณของจีนเป็นภูมิปัญญาตะวันออก ที่มีมานานแล้ว แต่ก็ยังสามารถปรับใช้ได้มาจนถึงปัจจุบัน

แต่หลัก “รู้เขา รู้เรา” นี้ ไม่ได้มีแต่ทางตะวันออกเท่านั้น ทางตะวันตกที่หลายท่านต่างก็เคยได้ยินมาแล้วเช่นกัน ที่มีหลักคิดและหลักการเหมือนกันนั่นก็คือ การวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) ซึ่งก็คือการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน-ภายนอก อันประกอบไปด้วย

- ส่วนที่ควบคุมได้ อยู่ภายในหรือรู้เรา (S จุดแข็ง - W จุดอ่อน) และ
- ส่วนที่ควบคุมไม่ได้ ภายนอกที่กระทบหรือรู้เขา (O โอกาส - T อุปสรรคหรือข้อจำกัด)

ไม่ได้เอา“มะพร้าวหัวมาขายสวน” แต่หลักการและเครื่องมือเหล่านี้ ไม่ได้มีไว้ใช้ในการทำงานเพื่อวิเคราะห์งาน วิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางพัฒนา หรือวางแผนให้เหมาะสมและถูกต้องเท่านั้น แต่สิ่งที่เรามักจะมองข้าม หรือไม่ค่อยให้ความสำคัญ นั่นก็คือการลึ้มวิเคราะห์ตนเอง เราต้อง “รู้เรา-ภายใน” ให้ได้เสียก่อน ก่อนที่จะไป “รู้เขา-ภายนอก”

วิเคราะห์ตนเองเพื่อ “รู้เรา-ภายใน” ไปเพื่ออะไร ก็เพื่อที่จะได้ “รู้ตนเอง” รู้จุดแข็ง-จุดอ่อนของตัวเอง จะได้นำข้อดีหรือจุดแข็งของตัวเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และในขณะที่เดียวกันเราก็จะได้แก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนของตัวเอง ว่า “เรายังมีสิ่งใดที่ยังต้องปรับ-ต้องพัฒนาอยู่บ้าง” เพื่อที่จะได้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น หรือพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถในการทำงานให้มากขึ้นนั่นเอง

ถึงแม้ว่า “ในโลกนี้ไม่มีใครสมบูรณ์แบบที่สุด” เป็นข้อสรุปที่ง่าย ๆ และตรงกับความเป็นจริงมาก เพราะคนธรรมดาสามัญอย่างเราๆ ท่านๆ ต่างก็จะมีทั้งข้อดีและข้อด้อยอยู่บ้างเป็นของธรรมดา แต่ประเด็นที่สำคัญนั้นอยู่ที่ว่า ใครจะเปิดใจรับรู้ข้อบกพร่องหรือข้ออ่อนด้อยของตัวเองได้มากกว่ากัน เพื่อที่จะยอมรับและปรับปรุงตนเอง ลดข้อด้อยหรือจุดอ่อนตนเองให้มากที่สุด

เราในฐานะนักส่งเสริม-พัฒนา ที่จะลงไปทำงานกับชาวบ้าน-เกษตรกร และหน่วยงาน-คนทำงานในองค์กรต่างๆ เราจะต้องไม่ลืมที่จะพิจารณา-วิเคราะห์ตนเองอยู่เสมอว่า เรายังมีสิ่งใดที่ยังไม่รู้ ยังไม่เข้าใจ ยังมีสิ่งใดที่เป็นจุดอ่อน เป็นจุดบกพร่องที่ควรปรับปรุง เมื่อพบแล้วก็พยายามหาช่องทางในการพัฒนา-ปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม อย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าคิดที่จะปิดบัง เพราะไม่เกิดประโยชน์กับตัวเราเลย

จงหันหน้าเข้าหาความเป็นจริง ยอมรับความเป็นจริงเสียตั้งแต่ต้น เพื่อที่จะได้เปิดใจรับ เปิดใจพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สิ่งที่ดีๆ แก่ชีวิตของเราให้มากที่สุด อย่าอายที่จะเรียนรู้ หรือไม่อายที่จะบอกใครว่าบางเรื่องเรายังไม่รู้ ขอเพียงเราทำให้ดีที่สุด

หากยังไม่ดีพอก็ปรับปรุงกันใหม่ ไปเรื่อยๆ แต่ก็อย่าลืมว่า “ใน โลกนี้ไม่มีใครสมบูรณ์แบบที่สุด” นะครับ (แล้วเราจะสบายใจ)

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก 27 มีนาคม 2552

ผลงานผ่านบล็อก : 33. น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
“ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด”

เราต่างก็ทราบกันอยู่แล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรานั้น พระองค์เป็นกษัตริย์นักพัฒนา มีโครงการส่วนพระองค์มากมายจนนับไม่ถ้วน ปี 2552 นี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือเล่มเล็กๆ ชื่อหนังสือ “นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรปีงบประมาณ 2552” ให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกคน และปกด้านในก่อนคำนำ ได้น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาจัดพิมพ์ไว้ มี 23 ข้อ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
2. ระเบิดจากข้างใน
3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
4. ทำตามลำดับขั้น
5. ภูมิสังคม
6. องค์กรรวม
7. ไม่ติดตำรา
8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
9. ทำให้ง่าย – Simplicity
10. การมีส่วนร่วม
11. ประโยชน์ส่วนรวม
12. บริการรวมที่จุดเดียว (One Stop Services)
13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ
15. ปลุกป่าในใจคน
16. ขาดทุนคือกำไร
17. การพึ่งตนเอง
18. พอยู่พอกิน
19. เศรษฐกิจพอเพียง
20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน
21. ทำงานอย่างมีความสุข

22. ความเพียร : พระมหาชนก
23. รู้ รัก สามัคคี

หวังว่าจะเป็นแนวทางในการทำงานของพวกเรา เพื่อน้อมนำไปสู่เกล้าใส่กระหม่อม เป็นหลักในการ
ทำงานส่งเสริมและพัฒนาได้เป็นอย่างดียิ่งจะครับ

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วิรุทธ สมป่าสัก
29 มีนาคม 2552

สอนงานผ่านบล็อก : 34. จุดเริ่มต้นของการพัฒนา

“จะพัฒนาใครก็ต้องเริ่มที่การพัฒนา "ตนเอง" ก่อน”

บนถนนสายอาชีพ "นักส่งเสริมการเกษตร" หรืออาชีพงานพัฒนาใดๆ ก็ตาม ล้วนที่จะต้องเกี่ยวเนื่องกับการที่จะต้องไปทำงานกับคน เพื่อที่จะให้คนได้ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่เหมาะสม เน้นที่คำว่า “เหมาะสม” เพราะงานพัฒนานั้น ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว แต่การทำงานกับ “คน” นั้น ไม่ได้ง่ายคายนั่งใจคิด เพราะคนนั้นมีความหลากหลาย ต่างจิตต่างใจ ต้องอาศัยปัจจัยหรือองค์ประกอบหลายอย่าง จึงจะสามารถทำงานพัฒนา “คน” นั้นให้ไปสู่เส้นทางแห่งความสำเร็จ

ในการที่จะลงสนามเพื่อที่จะเข้าไปทำงานพัฒนานั้น สิ่งที่นักส่งเสริมการเกษตรหรือนักพัฒนาจะต้องไม่มองข้าม และคิดว่าน่าจะเป็นจุดที่สำคัญมาก นั่นก็คือ “การพัฒนาตนเอง” การพัฒนาตนเองนั้นก็เพื่อที่จะให้มีความพร้อมในการทำงาน เพราะงานพัฒนาใดๆ ก็ตาม ล้วนเริ่มต้นที่การพัฒนาตัวเราเองก่อนเป็นลำดับแรก ดังคำกล่าวของนักพัฒนาในอดีตที่ถ่ายทอดกันต่อๆ มาว่า

จะปลูกพืชก็ต้องเตรียมดิน

จะกินก็ต้องเตรียมอาหาร

จะพัฒนางานก็ต้องเริ่มที่การพัฒนา "คน"

จะพัฒนา "คน" ก็ต้องเริ่มที่การพัฒนา "ใจ"

จะพัฒนาใครก็ต้องเริ่มที่การพัฒนา "ตนเอง" ก่อน

จุดเริ่มต้นของการพัฒนานั้น ไม่ได้อยู่ห่างไกลเลยนะครับ อยู่ที่ตัวเราเอง เริ่มจากความคิดเห็นที่ถูกต้อง เริ่มจากแนวคิดและจิตใจ ปรับปรุงตนเอง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เราสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลแก่สังคมและประเทศชาติโดยรวมดังที่ทุกท่านได้ตั้งใจไว้

บันทึกมาเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิรุทธ สมป่าสัก

28 เมษายน 2552

นักส่งเสริมการเกษตร
สอนงานผ่านบล็อก gotoknow.org

โดย
วิรุทธ สมป่าสัก

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับชำนาญการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร

คำนำ

งานส่งเสริมการเกษตร เป็นงานที่ต้องทำงานร่วมกับคนที่หลากหลาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ อันจะนำไปสู่การพัฒนา ความรู้ ความคิด ของเกษตรกร ให้เกิดการ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงอาชีพการเกษตร ให้เกษตรกรสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข

นอกจากนั้นแล้ว การทำงานในถนนสายอาชีพ “นักส่งเสริมการเกษตร” บางครั้ง ความสำเร็จ อาจเกิดจากความร่วมมือในการทำงานกับภาคี-เครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานต่างๆ หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียใน พื้นที่แทบทุกส่วน ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตรต้องมีความสามารถในการประสานงาน หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดี งานจึงจะบรรลุผล

แต่ก่อนที่เราจะไปพัฒนาคนอื่น อย่าลืมว่าเราต้องพัฒนาตนเองก่อนเป็นปฐม บันทึก ประสบการณ์ผ่านเว็บบล็อก gotoknow.org นี้ เขียนขึ้นเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไว้ให้แก่นคนที่ จะก้าวเข้ามาทำงานในอาชีพนี้ต่อไป โดยใช้ชื่อตามที่เขียนบันทึกไว้คือ “สอนงานผ่านบล็อก” อันอาจจะเป็น ประโยชน์ต่อนักส่งเสริมการเกษตรและนักพัฒนาได้บ้าง แม้อาจจะไม่ครบถ้วนหรือสมบูรณ์ เพราะเขียนขึ้นใน ช่วงเวลาที่จำกัด แต่ก็พอจะเป็นแนวปฏิบัติได้ในบางส่วน และหากมีประเด็นใดที่เห็นว่าน่าจะเพิ่มเติม ก็ยินดี น้อมรับทุกความคิดเห็น และทุกคำแนะนำ

วิรุทธ สมป่าสัก

เมษายน 2552

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. จงรักษาความมุ่งมั่น	1
2. เป็นแก้วมหัสจรรย์ที่เต็มน้ำเท่าไรไม่มีวันเต็ม	2
3. เสมอต้นเสมอปลาย	3
4. พัฒนาทักษะการฟัง	4
5. คิดเชิงบวกและมองโลกในแง่ดี	5
6. อย่าเป็นคนคิดเล็กคิดน้อย	6
7. อย่าด่วนสรุป	7
8. อย่าตกหลุมพรางของความขัดแย้ง	8
9. ความอ่อนน้อมถ่อมตน	9
10. ทุกคนคือครูของเรา	10
11. อ่าน ๆ ๆ	11
12. คนต้นแบบ	12
13. ยุทธศาสตร์ต่อยอด	13
14. พร้อมเสมอในการนำเสนอผลการทำงาน	14
15. จงภาคภูมิใจที่ได้รับใช้เกษตรกร	15
16. จงทำตัวให้เล็กแต่ใจใหญ่	16
17. อย่าโตแต่ซี	17
18. อายุครูปัญญา	18
19. งานส่งเสริมและพัฒนาไม่มีสูตรสำเร็จ	19
20. นักประสานสิบทิศ	20
21. มีความอดทน	21
22. ทำงานต้องมีแผน (คิดก่อนทำ-ทำตามที่คิด)	22
23. เขียนอย่างที่ทำ	23
24. มีและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการทำงาน	24
25. เป็นนักจัดการความรู้ในพื้นที่	26
26. หาเพื่อนร่วมทาง (หาทีมงาน/เครือข่าย และกำลังใจในการทำงาน)	28
27. ใช้อีทีสนับสนุนการทำงาน	29

28. คิดให้เชื่อมโยง	30
---------------------	----

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
29. สร้างฝันร่วมกัน (อย่าฝันคนเดียว)	32
30. เรียนรู้หลายศาสตร์	34
31. วิจัยในงาน	36
32. วิเคราะห์ตนเอง (กำจัดจุดอ่อน)	38
33. น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	40
34. จุดเริ่มต้นของการพัฒนา	41